

Academia de Științe a Moldovei

Culegere de evocări omagiale
dedicate compozitorului academician
Eugen DOGA
cu prilejul celei de-a 88-a aniversări
din ziua nașterii

Chișinău, 2025

„Eugen DOGA la vârsta infinitului”.

Culegere de evocări, eseuri, luări de cuvânt și mesaje de felicitare dedicate compozitorului academician Eugen Doga cu prilejul celei de-a 88-a aniversări din ziua nașterii.

Responsabili de ediție:

Acad. Ion TIGHINEANU, Președintele Academiei de Științe a Moldovei
Acad. Mihai CIMPOI, Președintele Consiliului Academicienilor
Mem. cor. al AȘM Ion HADÂRCĂ, vicepreședinte al AȘM, Conducător al Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte

Design și procesare computerizată, coperta: Liliana Condricova

Redactor: Svetlana Micu

Fotografii: Liliana Condricova, Ghenadie Sîrbu, Vladimir Colos, arhivele personale ale autorilor

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Eugen DOGA la vârsta infinitului”. Culegere de evocări omagiale, eseuri, luări de cuvânt și mesaje de felicitare dedicate compozitorului academician Eugen Doga cu prilejul celei de-a 88-a aniversări din ziua nașterii. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2025. 128 p.+fotografii.
ISSN 2558-894X

Adnotare

Culegerea de eseuri, luări de cuvânt și mesaje de felicitare dedicate compozitorului academician Eugen Doga este elaborată cu prilejul celei de-a 88-a aniversări din ziua nașterii Maestrului.

Lucrarea include evocări omagiale ale membrilor titulari, membrilor corespondenți, membrilor de onoare ai Academiei de Științe a Moldovei, membrilor desemnați ai Secțiilor de Științe, precum și ale criticilor de artă, și prezintă un omagiu adus Maestrului Eugen Doga, născut în Zodia Mărțișorului.

În volum sunt incluse instantanee din activitatea Academiei de Științe a Moldovei din perioada 2019–2024 cu participarea compozitorului academician Eugen Doga.

SUMAR

Acad. Ion Tighineanu. 88 DE MĂRȚIȘOARE <i>ale Academicianului compozitor, Maestrul</i> <i>Eugen DOGA. Prefață</i>	5
Mem. cor. Ion Hadârcă. Există Codul DOGA	10
Acad. Gheorghe Ghidirim. Din Neant la Olimp	17
Acad. Mihai Cimpoi. Episoade anecdotice <i>cu maestrul DOGA</i>	23
Acad. Grigore Belostecinic. Eugen DOGA – Maestru <i>al armoniilor sonore. Omul sfințește locul...</i>	30
Acad. Gheorghe Duca, Acad. Maria Duca. Eugen <i>DOGA – creator de lumină, armonie și divinitate</i>	32
Acad. Mihail Popovici. Dragă Maestre <i>și Academician Eugen DOGA</i>	36
Acad. Gheorghe Mustea. Ca o muzică – viața, <i>ca o viață – muzica. Omagiu lui Eugen DOGA</i>	37
Acad. Victor Lacusta. Eugen DOGA și întregirea <i>noastră</i>	43
Acad. Boris Gaina. Odă marelui compozitor <i>al vremurilor noastre</i>	46
Mem. cor. Emil Ceban. Universul Eugen DOGA	49
Acad. Viorel Prisacari. Falnicul bărbat al neamului	52
Acad. Alexandru Stratan. Eugen DOGA – valoare <i>culturală în societatea modernă</i>	57

Acad. Victor Moraru. <i>Omagiu lui Eugen DOGA. Simbolul Eugen DOGA</i>	64
Mem. cor. Ion Gagim. <i>Eugen DOGA, Cugetătorul</i>	67
Acad. Eva Gudumac. <i>Academicianul Eugen DOGA – o persoană perfecționistă, o comoară a Republicii Moldova</i>	72
Mem. cor. Mariana Șlapac. <i>O surpriză pentru maestrul Eugen DOGA</i>	75
Alexandru Samoilă. <i>L-am cunoscut pe Maestrul DOGA prin „Luceafărul”...</i>	79
Dr. hab. Constantin Manolache. <i>Contemporan cu Maestrul Eugen DOGA (medalion omagial)</i>	82
Dr. Dumitru Olărescu. <i>Compozitorul Eugen DOGA pe portativ cinematografic</i>	85

88 DE MĂRȚIȘOARE ale Academicianului compozitor, Maestrul Eugen DOGA

Prefață

„Viața este binele suprem, cea mai mare fericire ce i-a fost dăruită omului de sus, și fericirea aceasta... trebuie îmbogățită cu propria ta bucurie și cu bucuria altora de tot ce înfrumusețează lumea înconjurătoare și prin munca brațelor omului, și prin mintea și dragostea lui și face ca viața pe lumea asta să fie nesfârșită.
Fie și fără noi.”

Acad. Eugen Doga

A scrie despre Eugen Doga – Omul, Academicianul, Compozitorul, Maestrul – este o colosală responsabilitate, dar și un lucru emblematic, cu atât mai mult că aceste rânduri urmează să prefățeze un volum incomparabil dedicat Domniei Sale. Un omagiu adus maestrului Doga din partea colegilor care au înșiruit cu dragoste în paginile cărții de față sentimentele și gândurile pe care le-au avut la prima întâlnire cu celebrul compozitor, precum și emoțiile trăite atunci când au făcut cunoștință cu muzica Domniei sale. Este, mai curând, o carte-confesiune, o destăinuire cine este Doga pentru cultura noastră și ce reprezintă muzica maestrului în tezaurul spiritual, pășind demult peste hotarele Republicii Moldova. Această carte este, cu siguranță, un cadou de suflet din partea comunității academice pentru cel, numele căruia îl poartă azi cu mândrie liceul și strada pietonală, chiar și o mică planetă din sistemul solar, urmând a fi deschis la Chișinău un centru cultural „Eugen Doga” pe strada care îi este

atât de apropiată, ce poartă numele Veronicăi Micle. Un omagiu pentru cel care ne-a dăruit imnul oraşului „din albe flori de piatră”, dar şi „Odă Academiei”, care ne cinsteşte şi ne stimulează să muncim şi mai mult pentru binele societăţii şi al ţării noastre.

Trei ani în urmă, la 1 martie 2022, am păşit cu mândrie şi fermitate în „Anul cultural”, dedicat lui Eugen Doga – compozitor, profesor, dirijor, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Artist al Poporului, Cetăţean de onoare al oraşului Chişinău, deţinător al „Ordinului Republicii”, distincţiei „Steaua României”, Medaliei de aur „Omul secolului XX” şi al tuturor distincţiilor academice, laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova „pentru contribuţia de excepţie la dezvoltarea artei muzicale naţionale şi universale”.

Acum opt ani, în 2017, când Maestrul a trecut în tagma octogenarilor, scriam: „În ultimele decenii faima ţării noastre a atins toate continentele Terrei, în mare măsură datorită melodiilor create de compozitorul Eugen Doga. În decembrie 2000, am savurat Valsul Secolului în Statele Unite ale Americii, fiind la o recepţie organizată de Universitatea din Michigan. Nu pot să redau în cuvinte ce sentimente de mândrie am trăit pentru mica noastră ţărişoară! Aidoma tehnologiilor moderne – nanotehnologiilor, care pătrund în cele mai minuscule celule ale corpului uman, muzica Maestrului Doga pătrunde în cele mai tainice şi miraculoase ascunzişuri ale sufletului nostru, înaripându-ne şi însuflându-ne o dragoste deosebită faţă de tot ce e frumos şi **înălţător**. Anume prin această forţă enigmatică de pătrundere în sufletul omului, pentru a-l face mai bun, creaţia academicianului Eugen Doga ne-a cucerit pe toţi şi a demonstrat, la intersecţia a două secole şi milenii, unicitatea sa, intrând în tezaurul universal al muzicii...”

Timpul, pentru Maestru, s-a dovedit a fi doar o schimbare ireversibilă a calendarului şi o demonstrare că fiecare dintre noi este responsabil personal de contribuţia pe care o aduce. În cazul academicianului şi compozitorului Eugen Doga, timpul a fost cel care s-a înduplecat la auzul notelor muzicale echilibrate armonios în incommensurabila sa creaţie, reprezentată prin poeme simfonice, valsuri, cantate, cvartete, cântece de estradă devenite şlagăre, muzică pentru peste 100 de filme şi spectacole de teatru, muzică pentru copii etc. Protagonist al mai multor filme şi cărţi, Eugen Doga s-a poziţionat şi ca un sensibil scriitor, lansând la finele lui 2021 volumul autobiografic „Viaţa mea aşa cum a fost să fie”.

Frunzărind cartea maestrului, am înţeles de unde vine acea forţă enigmatică de pătrundere în sufletele noastre: copilăria „cu ochi larg deschişi”, casa părintească, meleagurile natale, care l-au inspirat dintotdeauna, i-au suscitât interesul, l-au marcat şi creat. Vorbele academicianului scriitor Eugen Doga, sunt sigur, vor deveni în scurt timp aforisme şi citate, un îndemn de a ne perfecţiona şi autoperfecţiona, întrucât „Capacitatea de a percepe această lume înconjurătoare ca pe o taină nedescoperită, ca pe o minune, ca pe o şcoală a cunoaşterii chiar de la începutul căii în viaţă şi apoi pe tot parcursul ei este educată, altoită, inoculată în conştiinţa fiecăruia dintre noi odată cu apariţia primelor raze de soare, cu apusul lui şi cu căderea nopţii pline de taine... Să nu observi pe toate acestea, să nu te bucuri şi să nu admiri această lume ar însemna să-ţi laşi sufletul orfan, să-ţi tulburi ochii şi să-ţi astupi urechile, să pierzi dragostea de viaţă şi patima de a trăi. De a trăi plenar, frumos, îndrăgostit şi inspirat.”

Eugen Doga este cel care ne învaţă, din propria experienţă, să o iubim pe Mama, cea care rămâne a fi Divinitatea Supremă pentru Maestru. Ne îndeamnă să învăţăm, că ascultăm şi să au-

zim, să păstrăm fiecare clipă petrecută alături de Mama și să-i spunem mulțumesc de fiecare dată, mai ales pentru că a suportat adesea enorme sacrificii pentru binele nostru. Căci „Mama este un făuritor, un creator. Ea dă naștere la viață. ...Este viața însăși”.

Mama este o lume nedescoperită, o lume specială, comparabilă cu ceea ce numim spațiul cosmic. Este bunătatea nemărginită și gingășia neasemuită, profunzimea și măreția, abnegația, spiritul de sacrificiu și setea nemăsurată de viață.

Mama este opera Celui de Sus și, la fel ca El, ea ne-a învățat să mergem când încă n-o puteam face, ne-a învățat să iertăm și să ne străduim să nu admitem încălcarea moralei omenești, să inspirăm adânc în piept aroma și puterea tămăduitoare a acestor lumi minunate și irepetabile.

Omenirea încă n-a inventat sinonime sau alte echivalente verbale, îmbinări de sunete pentru a transmite acea imensă profunzime a semnificației cuvântului mamă.

„Casa părintească nu se vinde” – versurile poetului-academician Grigore Vieru, care a elogiat-o la timpul său pe Mama în creația sa, au devenit un adevărat testament, inclusiv pentru compozitorul Eugen Doga, care de multe ori revine la rolul și semnificația Mamei și datorită casei părintești: „Casa este ... locul în care trăiește mama, locul în care vrei să te duci pentru că ai cui să-i spui „mamă”, unde vei fi întâmpinat la porțiță încă înainte de a te apropia de ea, unde vei fi îmbrățișat cu atâta patimă și căldură de câtă e în stare doar mama... Fericiți sunt toți acei, care astăzi au cui să-i spună „mamă”.

Opera academicianului compozitor Eugen Doga este imensă, este o forță creatoare care ne pasionează, ne înflăcărează, ne face să fim mai buni, mai înțelepți, să gândim pozitiv și să facem împreună lucruri frumoase. Este muzica care ne poartă în copilă-

rie, dar, totodată, ne maturizează. Fie că ascultăm creațiile muzicale sau lecturăm opera sa scriitoricească, de fiecare dată suntem atenți și plini de emoții, emoțiile fiind generate atât de scenele descrise, cât și de propriile amintiri, care pășesc cu noi alături prin viață. Vreau să cred că această lucrare, îngrijită și editată de Academia de Științe a Moldovei în *Anul Mihai Eminescu*, va deveni și ea o frumoasă amintire din partea comunității științifice și un dar la cel de-al 88-lea Mărțișor pe care îl celebrează azi academicianul, compozitorul, profesorul Eugen Doga.

Îmi permit să reafirm cu profundă considerație și admirație că „...muzica Maestrului Doga pătrunde în cele mai tainice și miraculoase ascunzișuri ale sufletului nostru, înaripându-ne și însuflându-ne o dragoste deosebită față de tot ce e frumos și înălțător”.

Explicația vine de la sine: Eugen Doga, un copil de la țară, a reușit să cucerească Olimpul artei muzicale, grație energiei miraculoase absorbite din oceanul dragostei nemărginite a mamei. Câmpul energetic s-a augmentat în decursul anilor, fiind în permanență alimentat de dragostea imensă a Maestrului față de oameni, de viață, de tot ce e frumos și sublim. Cred că anume această dragoste desăvârșită a constituit izvorul de inspirație divină în creația Maestrului.

Felicitări, Maestre Eugen Doga! Sunt sigur: muzica creată și mărturisirile din cărțile Dvs. vor dăinui în timp! Sunteți un exemplu demn de urmat pentru toate generațiile tinere. Iar darul nostru, întruchipat în paginile acestei cărți, să fie la fel un izvor de inspirație și întreaga grațitudine a colegilor și prietenilor.

La Mulți Ani cu sănătate!

*Academician Ion Tighineanu,
Președinte al Academiei de Științe a Moldovei,
Membru al Consiliului Științific Internațional*

Există Codul DOGA!

Miracolul lumii stelare se ascunde-n misterul ei ondulator-pulsator-polifonic. De *acolo* și spre *încolo* se revarsă-n adânc muzica marilor muzicieni ai planetei Pământ.

Orfică sau bizantină, paradiziac-mozzartiană, sublimă ca Fugile lui Bach, clarobscur-wagneriană sau melancolic-chopiniană; largă precum zbuciumul Codrului sau liric-tăcută ca șoapta Măriei Sale Izvorul – muzica rămâne a fi unicul limbaj universal care justifică zădărnicia perenă a ființei umane și îi validează/anulează căutările, rătăcirile și păcatele lumești în fața Celui de Sus. Pășim pios în Templul Muzicii pentru beatitudinea contemplației auditive a propriei treceri și pentru simțirea extazului orfic în fața măreției sublime a zidirii dumnezeiești!

Inestimabil este acest tezaur simfonic de voci universale, în care fiecare își are timbrul său fără seamăn! Și totuși, între cei aleși, există Codul Doga, unic și inconfundabil ca amprenta Nistrului pe scoarța terestră!

Iar despre tainele labirintice ale acestui Cod, ca și despre vraja muzicii (poeziei, picturii) este hazardat, dacă nu chiar imposibil, a lansa comentarii, egale cu greutatea părerilor aleatorii. Și totuși... Riscul unei afirmații se bazează pe solul argumentației ei. Existența certă a unui cod organic și inconfundabil cu numele Eugen Doga este de netăgăduit. E suficient să răsune câteva acorduri oriunde pe glob ca să-ți dai seama că acesta e Doga, aceasta-i pecetea Maestrului!

Așadar, tentația descifrării indescifrabilului, de-scrierea oarbă a debușeurilor spiralete ascunse în mini-receptacolul cosmic, în usna mustind de Vocația armoniilor... Vestea bună și

de ajutor este că însuși creatorul, Eugen Doga, este frământat o viață de descifrarea acestor enigme dătătoare de frumuseți divine, „implant” energetic nativ și sursă inepuizabilă de arte melodice – Codul genetic sacral!

Două sunt referințele auctoriale care ne vin în ajutor. Cartea-album semnată de Larisa Turea *ABCDOGA – un destin în do major*, lansată de Editura Prut Internațional, 2017, conține o suită de meditații-destăinuiri ale maestrului, structurate exponențial tocmai după principiul de-codificării acestui tainic univers, în centrul căruia strălucește planeta cu numărul 10504-DOGA. Componentele esențiale ale acestui univers sunt: Auzul – urechea muzicală; Baccini (profesorul universitar îndrăgit); Biblioteca (mai larg – Cultura); Colindul; Copilăria; Caracterul; Mama; Pragul; Crăciunul; Războiul; Foametea; Transnistria; Copilul desculț; Dorul; Dragostea; Do-major; Filmul (Emil, Gopo, Vodă, Grig, Ungureanu); Eminescu (Luceafărul); Inspirația; Norocul; Libertatea; Limba Română; Patria; Podul de Flori; Rușinea; Talentul; Teatrul; Timpul; Țara; Valsul; Visul; Zborul etc.

E de presupus că un mixaj alchimic al tuturor acestor elemente, în condiții de ultra-laborator genomic, ne-ar livra, în ultimă instanță, un neo-Doga perfect. Să zicem... Însăși denumirea cărții-album – ABCDOGA – sugerează prezența unei gramatici ontice derivate din Codul mirific generator de noi armonii.

Recenta autobiografie, *Eugen Doga. Viața mea așa cum a fost să fie*, lansată de Editura Cartier, 2021, vine să amplifice și să empatizeze detaliat coordonatele acestui univers fertil în desfășurare. Este o carte solid structurată și grea de sens, un adevărat *Bildungsroman* modern, cu certe performanțe literare, unde încape nu doar viața autorului, dar și viața mărgioarei sale transnistrene, Mocra, unită într-un tot întreg cu viața *Orașului*

cu umeri albi de piatră – Chișinăul, cu viețile marilor artiști ai epocii, apoi cu însuși destinul Patriei, al Limbii și al Culturii Române – totul înălțat charismatic până la dimensiunile universalității printr-un incitant și dramatic spectacol al gândirii, propriu realmente unor artiști de geniu...

Literalmente, identificarea Codului este motivul obsedant al cărții, revenind în mai multe ipostaze sau, cum ar spune acad. Cimpoi, „reîncarnări metempsihotice”: „Casa este locul unde a fost implantat în viitorul tău un **cod** (s.n.) asemănător cu cipurile electronice moderne și care se pretează cu greu descifrării, dar pe care te-ai mira să poți să-l părăsești. E numit simplu – SOAR-TA” (40). Din aceeași categorie congenetică a benzii spiralate fac parte Pragul casei părintești, Mama – divinitatea mea, Pârăiașul care „scaldă copilăria desculță, veselă și înfometată” a Mocrei și, bineînțeles, Copilăria propriu-zisă: „Copilăria e subiectul ce mă frământă, revine adesea în meditațiile mele... filozofice. Toate firele existenței adulte din ea se trag, din acest miez incandescent al ființării. Am fost un copil al războiului, nu am avut scrânciob... Am avut noroc de cei șapte ani de-acasă... Toți cred că scriu muzică acum, dar eu am scris-o, de fapt, în copilărie...” (ABCDOGA, 23).

Despre însemnele aceluiasi Cod, în Viața...: „Dar codul vital e plasat în copil de noi înșine și el se dezvoltă conform programului pe care îl conține chiar din primele minute de după apariția lui pe lume” (371). Curios lucru, și satul natal e văzut ca o „matrice stilistică arhetipală”, vorba lui Lucian Blaga, baștină legănată în albia istorică, hrănitore de mituri și de vise propulsate desculț în lumea mare: „Satul nostru e situat într-o vale, ce amintește de **covata mare de lemn** (s.n.) în care mama frământa aluatul ca să coacă pâine. Din orice punct al ei puteai să vezi tot satul. Îmi plăcea deseori să stau în fața casei și să admir

ba o parte, ba cealaltă a acestei lumi ce mi se părea enormă și în care totul se mișca, se dezvolta, se transforma, trăia” (101). Alte arhetipuri, nukul, vișinul, salcâmul, pârăiașul, harabaua, lăutarii satului sau chiar privighetoarea, participă consubstanțial și extatic la închegarea irepetabilului Cod melopeic ființial.

Contemplarea privighetorii, bunăoară, îi prilejuiește o lecție academică inedită, care îmbogățește generos conspectul ucenicului-maestru: „Cele mai dotate privighetori au în repertoriul lor muzical câte 25 și chiar mai multe strofe de cântec, pe care le repetă la nesfârșit cu speranța să fie auzite. (...) Privighetoarea se așezase pe o crenguță subțire, și cu căpșorul ridicat în sus își emitea trilurile fermecate care, ca un imn dragostei, se răspândeau în toată valea. (...) Mi s-a întâmplat să descifrez aceste cântece și să le notez pe portativ. În ele sunt niște salturi de textură la care nu poate nici să viseze vreun lăutar sau „artist al poporului” (374-375). Așadar, Codul individual încadrat în Marele Cod al Naturii este leagăn și regent al Auzului muzical perfect, cel care știe să asculte predica vorbirii universale de dincolo de vorbire: „De altfel, nici **darul vorbirii** (s.n.) nu ne-a fost dat doar nouă. Toți și toate vorbesc în lumea asta de sub soare. Chiar și pietrele. Pur și simplu, formele acestei vorbiri sunt altele, după cum e diferită și dinamica evoluției lor” (149).

Cam acestea ar fi pulsuniile rodnice ale „anilor de ucenicie” goetheană pentru propulsarea în lume a Copilului, îndemnat de Arheul satului – Salcâmul salcâmlor – să urce în sus, tot mai sus: „El, care a observat cu cât mai sus urca pe treptele casei părintești, cu atât mai largă era zarea ce i se deschidea în față. În fața privirii lui se înfățișa tot satul. Iar când urca până în vârful salcâmlor, ba chiar mai sus decât cea mai înaltă coroană, privirea lui se întindea până în nemarginea cerului, până într-un vis ce s-a născut între

pământ și cer și pe care el l-a înfăptuit și continuă să-l înfăptuiască și acum” (16).

Paradoxul uimitor al acestui dilematic traiect al mișcării spațiale, cu proiecții tot mai largi: trans-nistrene, trans-carpătice, trans-siberiene și trans-atlantice (chiar cosmogonice, dacă ne gândim la baletul *Luceafărul*) – este al unei duble și problematice mișcări în *coincidentia oppositorum*: mișcarea spațială este doar isonul autenticei mișcări sufletești revelatoare de stări și de acte artistice. Astfel, senzația însingurării, claustrării în actul de creație este o condiție *sine qua non* pentru eliberarea de balastul lumesc și accentuarea *singularității* Eului, iar chinuitorul proces al cunoașterii de sine întru devenirea Sinelui se poate realiza, în mod paradoxal, tocmai prin și până la uitarea de sine! Acestea sunt urgisitele furci caudine care zi și noapte răscolesc sufletul artistului, chiar și atunci când el se scaldă zâmbind pe scenele lumii în marea de lumini, de flori și de aplauze neîntrerupte. E de reținut, în umbra unității și unicității sale organice, prezența unei contradicții funcționale germinative în însăși esența personalității artistice a lui Eugen Doga: un fel de negare a negației, de replică afirmativă a ceea ce putea să nu fie; arc voltaic incandescent, arcuș vorbitor și arcă temeinică în apărarea valorilor moștenite de acasă, din tradiție, din tezaurul marilor clasici. De sub ținuta scenică de nobil în haine albe și papion răzbate arareori zâmbetul copleșului, cel desculț și flămând, răsfrânt în zboru-i înalt peste apele destinului. Așa cum doar un caracter puternic poate struni alura charismatică pentru public și biciul interior pentru hărnicirea neobosită a Sinelui.

Și totul este jertfit pe altarul Muzicii, această stranie funie împletită din arpegii agreste și umbră vibrantă a frumuseții neîntrupate decât în sunet. Este aceeași poveste a *Frumoasei-fă-*

ră-Corp, epifania muzicală care poate sălășlui în tunelul unui flaut sau al orgii maiestuoase, poate adormi în argintul strunelor de harpă și poate reînvia de sub lemnul viorii sau din sarcofagul sacrosanct al pianului!

Oriunde ar suna pe mapamond, muzica lui Eugen Doga oficiază mesaje luminoase ale unei rare și miraculoase sărbători sufletești. Ea este prilej de rugăciune ecumenică și de caldă comuniune umană, armonizare a tăcerilor sublimite și fișă a buletinelor de identitate spirituală. Un algoritm de sunori înmuiat în pasta reveriilor inefabile și de schițe arhitect-tonice de scări aeriene pentru escaladarea bolților celeste...

În „oglindea clipelor” ascultându-i elegiile imnice, filmice și simfonice – *Pârăiașul*, *Intermezzo*, *Gramofonul*, *Cascadele Parisului*, *Valsul „Tandrei fiare”*, bijuteriile din *Maria-Mirabela*, *Dialogurile dragostei*, *Imnul lui Ștefan cel Mare*, *Odă Europei* – simți cum sălile se dilată, spațiile se volatilizează, iar figurile umane parcă ar prinde aripi, dispărând în cerul reveriei și al paradisului pierdut.

Din muzica sa pentru filme Eugen Doga a reușit să plămădiască un personaj real, un erou activ, creator de stări și de mișcări sufletești evanescente care adeseori pot umbri structura scenariului și acțiunea filmică, derulându-se independent în vraja osmotică a fluviului de ritmuri și armonii...

Capodopera sa, *Valsul* din filmul *Gingașa și tandra mea fiară*, a patra din topul celor mai frumoase opere muzicale ale sec. XX, este emanația supremă, absolută și intangibilă a Codului Doga. Articulațiile tandre, într-un rubato ezitant și tot mai percutant, sporesc tensiunea vălurată a valsului consacrat ca incertitudine a direcțiilor ametoitoare de mișcare. Cine nu i-a citit și nu i-a deplâns fecioria eternă? Intrarea pașilor de felină urmăriți de

presupusa Fantomă; jocul umbrelor și a petelor solare, buchelele de raze tremurând pe val și suflul candid al isonului-ecou transmițând trăiri aglomerate – bucurii și temeri virginale; apoi încordarea arcului întins ca un presentiment al inevitabilei drame; iureșul nebun al emoțiilor juvenile, imanența destinului fatal suspendat în clipa extazului și brusc: prăbușirea-tăierea spasmodică a fluxului liber, sugrumat în apogeul frazei muzicale. Atât. Valsul lui Doga transmite magistral tandrețea, durerea, efemeritatea și vulnerabilitatea ființei umane, surprinse în proza cehoviană, cu albul livezii de vișini fulgurant, contopite cu vișinii și cireșii Mocrei. Este istoria lirică și plină de tragism a unei cupe albe de lalea scuturate barbar pe buza ghețarului nemilos. Un accident banal la o vânătoare de rinoceri.

Exegi monumentum... Din doar șapte sunete-note, cu sclipiri aurii codificate pe portativul vieții, și-a ridicat monumentul său maestrul înzestrat cu scânteia divină Eugen Doga, purtătorul fericit al unui Cod rar și inepuizabil. Astfel, șuvița izvoarașului s-a limpezit și s-a împlinit în soare, a crescut și s-a transformat în *pârăiaș*, apoi a năboit în fluvii, în fântână artezi-ană, în gheizer impetuos ce nu are nici stavile, nici liman stătut, fiindcă este chemat sub Steaua harului.

Este de nețărmit...

*Membru corespondent al AȘM Ion Hadârcă,
Membru de onoare al Academiei Române*

Din Neant la Olimp

Genialul compozitor Eugen Doga s-a născut la 1 martie 1937, atunci când pe mapamond începe primăvara, cel mai frumos anotimp al anului. Poate de aia și el a devenit un Om multilateral frumos, pornit dintr-un sat amărât – Mocra, populat în preponderență de moldoveni, dar condus mai mult de ucraineni și ruși. Cu timpul, acest sătuc a devenit vestit datorită elevului Jenia Doga, care a plecat după terminarea clasei a 7-a în lumea mare. Personal, sunt mândru de faptul că această localitate este situată între două sate care poartă numele Ghidirim: unul pe malul stâng al Nistrului (raionul Râbnia), iar altul – în raionul Birzula (fostul Kotovsk), regiunea Odesa. Important este că ambele aceste sate, ca și Mocra, sunt populate de moldoveni care sunt stră-strănepoții românilor veniți pe aceste meleaguri din Transilvania românească.

Sosind la Chișinău, a studiat la Școala de muzică *Ștefan Neaga* (1951–1955), apoi la Conservatorul de Stat din Chișinău (1955–1960), la clasa de violoncel a lui G. Hohlov și la Institutul de Arte „Garviil Muzicescu” (1960–1965) la clasa de compoziție a profesorului Solomon Lobel. Și-a început cariera de muzician ca violonist în Orchestra Comitetului de Stat al RSSM pentru Televiziune și Radiodifuziune încă din perioada studenției (1957–1962), mai târziu (1962–1967) a fost profesor la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” și membru al Colegiului redacțional și de repertoriu al Ministerului Culturii al RSSM (1967–1972).

Talentul lui s-a evidențiat chiar de la început. Domeniul în care se afirmă cu vigoare și îi aduce notorietatea internaționa-

lă este arta componistică. Prima piesă de compoziție proprie *Floarea dalbă de livadă* (1957), Eugen Doga o scrie într-o singură zi pentru colega sa de la televiziune Maria Bieșu, devenită mai târziu cea mai renumită *Cio-Cio-San* din lume. Se poate afirma cu siguranță că Eugen Doga a fost înzestrat de Dumnezeu cu talent din naștere.

Renumitul nostru scriitor Aurelian Silvestru aduce cuvintele filozofului german Nietzsche, care afirmă că ... *nu cunosc un vampir mai mare decât talentul – te stoarce de energie, până ce te lasă fără viață ...* și tot el continuă ... *această afirmație o confirmă biografiile lui Rafael, Mozart, Van Gog, Schubert, Eminescu, Kafka, Cehov ș.a.m.d.* Dar, tot el adaugă că *talentat ajunge doar omul care nu permite neputinței să-l îngenuncheze. Cele mai multe dintre personalitățile eminente au muncit cu dăruire până la adânci bătrânețe. Lev Tolstoi a lucrat până la 84 de ani, Victor Hugo – până la 83, Goethe – până la 84, Michelangelo – până la 89, Sofocle – până la 91, Tiziano – până la 100.*

Superbul nostru compozitor Eugen Doga la cei 88 de ani este plin de energie și de planuri grandioase pe viitor. *Să dea Domnul să am timp să scriu măcar o parte din muzica care zace în mine, care cere să iasă la suprafață. Pentru mine creația nu este un chin, este o fericire, mărturisește compozitorul.*

Este semnificativ faptul că, chiar din primii ani după sosirea la Chișinău, Eugen Doga a căutat să se apropie de oamenii Basarabiei, care erau deja cunoscuți publicului larg, acei care dăduseră semne de talent, patriotism și dragoste de neam: I. Druță, Maria Bieșu, Gh. Vieru, E. Loteanu, I. Ungureanu, S. Vangheli, D. Matcovschi, N. Dabija, A. Strâmbeanu, Gh. Vodă, M. Volontir ș.a.

Din colaborarea cu aceste figuri proeminente ale culturii naționale a apărut muzica la multe filme și spectacole: a debutat la

studioul cinematografic Moldova-film în anul 1967, semnând muzica pentru comedia regizorului și poetului Gheorghe Vodă *Se caută un paznic* (Ivan Turbincă) cu Mihai Volontir în rolul principal. Au urmat: *Nunta la palat*, *Singur în fața dragostei*, *Zece ierni pe-o vară*, *Explozie cu efect întârziat*, *Durata zilei*, *Casă pentru Serafim*, *Lăutarii*, *O șatră urcă la cer*, *Anna Pavlova*, *Patul lui Procust*, *Capra cu trei iezi*, *Maria Mirabela*, serialul *Guguță*, *Radu Ștefan întâiul și ultimul*, *Pe un picior de plai*, *Ce frumoasă este viața*, *Păsările tinereții noastre*, *Sfânta Sfintelor* – în total, peste 200 de filme, devenind unul dintre cei mai renumiți compozitori de cinematograf și filme TV în spațiul sovietic și post-sovietic.

Sunt sigur că puțini sunt cei ce cunosc că Valsul din filmul *Dulcea și tandra mea* fiară a fost scris de maestru în 10 minute la ora 11.00 seara, devenind ulterior legendar (printre cele mai renumite melodii din lume) și a fost intonat la deschiderea Olimpiadei din Moscova (1980) și a Jocurilor Olimpice de Iarnă de la Soci. Mai mult ca atât, conform deciziei UNESCO, acest Vals este recunoscut drept una dintre cele patru capodopere muzicale ale secolului XX, iar Ronald Reagan l-a considerat drept cel mai bun Vals al secolului respectiv.

În 1973, cu piesa sa *Orașul meu*, E. Doga a lansat-o pe Sofia Rotaru ca interpretă de estradă (devenită cu timpul una dintre cele mai vestite cântărețe de pe mapamond). Alături de Sofia Rotaru, Anastasia Lazariuc și Nadejda Cepraga s-au lansat în carieră cu piesele scrise de Eugen Doga.

Prezintă un mare interes faptul cum s-au apropiat între ei acești doi Oameni de Geniu – Eminescu și Doga. Providența a tins să-i apropie chiar de la început, dar n-a fost să fie. Tânărul Eugen a primit în dar un volum cu poeziile lui Eminescu încă

la vârsta de 20 de ani, dar, descurcând cu greu limba română, n-a putut sa-l citească și tocmai peste 30-40 de ani s-a apropiat de Luceafărul poeziei românești și mondiale. Acel volum, dăruit compozitorului la vârsta de 20 de ani, care în tot acest răstimp, s-a aflat pe pian în fața sa, servind ca imbold fermecător la creație, în cele din urmă l-au condus la crearea muzicii pentru baletul *Luceafărul* (în 8 tablouri pe libretul lui Emil Lo-teanu, 1988).

Marele Maestru scrie: *Îmi amintesc că atunci când scriam mu-zica la baletul Luceafărul, nimeni n-avea dreptul să intre la mine în cameră. Eram cel mai rău atunci. Dar, în același timp, și cel mai bun, mai fericit! Treceam prin toate stările. Săream până în pod de bucurie, dansam (chiar dansam!), cântam, nu-mi găseam locul. Aș vrea să se mai repete starea aceea. Era extraordinară!*

Pe măsura cunoașterii vieții și creației lui Eminescu, E. Doga se apropia spiritual tot mai mult de el. Mărturisește: *Acea forță, acel spirit, mod de a gândi, de a înțelege lumea înconjurătoare, acea scară socială, dragostea atât de puternică – le găsești toate la Eminescu. Mai mult, când am dat și de Veronica Micle, am re-alizat un tot – dânsa l-a completat! La el era altă dragoste, mult prea poetică. La dânsa – e mai puternică, mai pământescă, mai directă. Nu-i pot privi separat – Eminescu fără Micle și Micle fără Eminescu! Aș putea vorbi mult despre acești doi oameni, pentru că îi simt că sunt aproape de concepția mea. Și această dragos-te neîmplinită într-un fel. Trăiesc la rândul-mi ceva asemănător, nu știu ce este dragostea. Nu ascund chestia asta și vorbesc și cu soția mea. Dragostea omenească nu am simțit-o! Pentru că eu tot timpul luptam pentru existență, apoi să recuperez ceea ce am pierdut în copilărie, pentru că ea a fost într-un mediu ostil.*

Vă aduceți aminte ultima strofă din *Luceafărul*?

*Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.*

Pornind de la *Luceafărul*, a scris peste 54 de romane pe ver-suri de Mihai Eminescu și Veronica Micle.

În ultimele zile ale lunii ianuarie (2021), compozitorul Eugen Doga a lansat la București *Marele succese* – primul său album pe tărâmurile românești. Albumul conține 18 melodii, printre care *Maria Mirabela*, *Vals*, *Metamorfoze*, *Orașul meu alb*, *Drumul țiganilor*, *Ruga*, *Cascada de la Paris*, *Păstrați iubirea*, *Rendez-vous* ș.a. Printre cei care au fost prezenți la eveniment s-au numărat Stela Popescu, Corina Chiriac, Oana Sârbu, Silvia Dumitrescu, Stela Enache, Medeea Marinescu ș.a.

În aprilie 2022 a avut un program la Ateneul Român, căci publicul din România l-a îndrăgit foarte mult, iar el simte o restanță (fără nici o vină!) față de Patria lui Eminescu, unde a înregistrat un singur disc, față de cele 27 lansate în Rusia.

Eugen Doga este unul dintre puținii compozitori care au compus și au interpretat toate genurile muzicale clasice, cu excepția muzicii de operă. Este recunoscut la nivel internațional, alături de George Enescu, ca unul dintre numele mai mari ale muzicii clasice și totodată e considerat cel mai mare compozi-tor de muzică română în viață.

În concluzie, vreau să spun că pe întregul mapamond există puține somități care s-ar putea compara cu genialul compozi-tor Eugen Doga după numărul și valoarea distincțiilor, pe care le deține binemeritat: *Artist al poporului din RSSM* (1967), *Ar-tist al poporului din URSS* (1987), *Laureat al Premiului de stat*

al RSSM (1980), al Republicii Moldova (2008), al URSS (1986), membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1992), Doctor Honoris Causa al Institutului Internațional de Cinematografie din Moscova (2007), cavaler al Ordinului Republicii (1997), Ordinul Steaua României în grad de Ofițer (2000), Ordinul Pentru Merite în fața Patriei (Rusia, 2008), Ordinul Național Serviciul Credincios în grad de Mare Ofițer (România, 2014), Deputat în Parlamentul Republicii Moldova și Deputat al Poporului din URSS (1989–1992), Medalia „Mihai Eminescu”, Medalia de Aur „Omul Secolului XX” (SUA 1998), Scoica de Argint (1972) și Scoica de Aur (1976) la Festivalul International de Film.

O stradă pietonală din Chișinău și un asteroid poartă numele Eugen Doga! *Sic transit gloria mundi!*

Si atunci, cum sa nu ne fascineze cuvintele marelui cronicar Neculce: *Nasc și la Moldova Oamenii!*

Maestre, Dumnezeu să Vă ocrotească în continuare. Să ajungem să savurăm Centenarul Dumneavoastră!

*Academician Gheorghe Ghidirim,
Membru de Onoare al Academiei
de Științe Medicale
din România*

Episoade anecdotice cu maestrul Doga

În mărturisirile autobiografice din *Dicționarul explicativ al lui Eugen Doga* găsim niște referințe unite sub genericul *Darul sorții*, din care desprindem un început sugestiv în maniera bine cunoscută a felului său plastic, metaforic de a se exprima: „Soarta este codul omului. Exprimându-ne în limbaj modern, e un cip. Fiecare dintre noi capătă acest cip la naștere sau poate cu mult înainte și toată viața noastră viitoare este înscrisă și programată în el. Ca notele pe portativ. Și darurile sorții, și pierderile, și avânturile, și căderile. Iar experiența arată că de cele mai multe ori toate acestea sunt dozate și echilibrate. Dumnezeu caută să mențină în om balanța, echilibrul, armonia” (cf. Eugen Doga, *Viața mea așa cum a fost să fie*, Chișinău, 2021, p. 329).

În acest „cip” este codificat, constatăm noi, și umorul care e și el un „dar al sorții” și care adaugă o notă majoră la personalitatea lui fascinantă: un umor blajin, mântuitor, bonom din stirpea lui Creangă. El vine fără a fi căutat, fără ostentație, aici și acum, ca să fie pus în contrabalanță cu cealaltă parte a sorții, cu vicisitudinile și nevoile existențiale de moment. Dovadă e și istorioara pe care o povestește ca să argumenteze „cipul” cu o cântăreață extrem de frumoasă și curtată de toți „cu lacrimi” și căsătoria cu o fată cu care, într-o noapte romantică cu lună, a avut plăcerea de a comunica.

Pornind de la acest „cip”, impregnat în ființa mereu predispusă spre echilibru a maestrului, vom schița câteva momente anecdotice mustoase care s-au întâmplat în niște nopți cu lună romantică sau zile cu soare realist chiar cu participarea noastră de aproape sau mai din depărtare.

Parlamentarul calamburgiu

Un dar al sortii a fost, pentru noi amândoi ruși din sfera preocupărilor noastre artistice și literare, acela de a fi aleși în Congresul deputaților poporului – primul și ultimul din fosta URSS. Am stat în fotoliile de deputați chiar alături, am luat parte la diferite dezbateri, acțiuni, întâlniri, am fost cazați la aceleași hoteluri în imediată vecinătate cu camerele (eu fiind repartizat cu Ion Hadârcă, dormind câte patru ore fiecare, pentru ca unul să răspundă la telefoanele încontinui; el, de unul singur), am trăit împreună clipe intense, cruciale. În spatele nostru erau situați deputații din Țările Baltice, unii colegi-scriitori și compozitori care pregăteau fățiș prin denunțarea pactului Ribbentrop-Molotov ieșirea din Uniune.

Firește, contactam în special cu ei, votam împreună cu ei, ne întrețineam pe teme estetice, dar și politice, nelipsind din discuții ca subiect primordial însăși atmosfera ce domina în Congres.

Eram, bineînțeles, spionați: ce vorbim, ce gândim, ce punem la cale, „spionii” făcându-și trebușoara profesionistă prin coridoare, pe la WC, unde erau și spații de discuții și chiar telefoane interurbane și internaționale (de unde Ion Druță comunica în direct cu „Europa liberă”).

Noi, amândoi având rarissima plăcere de a comenta ironic cele ce se întâmplase și de a face și calambururi ad hoc, ne-am întocmit și un cod secret de comunicare: Gorbaciov era, conform încifrărilor noastre, Gârboveanu, Lukianov era Ceparu și Tomnaticul (de la rusescul „oseni” – „toamnă”), Rafik Nișanov, Președintele Sovietului Naționalităților era Rufaru sau Nișălie, iar Boris Oleinik, poet ucrainean și vicepreședinte al acestui Soviet, era Bărâs Oloieru.

Esența problemei (în limbajul oficial „suti voprosa”) era codificată într-un mod și mai pitoresc: „miezul întrebării”.

Romii, alfabetul latin și audiența la Gorbaciov

Eram, în acele vremuri fierbinți, agitate, pline de tensiune, asaltați de fel de fel de vizitatori – persoane nedreptățite de autorități și de probleme birocratice, dar și indivizi care speculau starea de tranziție.

Eram căutați pentru a interveni, cu autoritatea noastră de deputați, de cei care-și căutau dreptatea și recunoașterea adevărului, dar și de profitori – repetăm – de situația creată în întreaga Uniune prin „perestroika” gorbaciovistă.

Într-o bună zi ofițerul de la poarta hotelului „Moskva” mă caută ca să mă întrebe dacă pot să mă întâlnesc cu un grup de alegători din Moldova.

„Alegătorii” erau niște romi, îmbrăcați europenește în costume și paltoane elegante, dar având capetele acoperite cu pito-reștile pălării cu boruri largi.

În căutau pe domn` Doga, pe care-l știau după celebrul film „O șatră urcă la cer” al regizorului Emil Loteanu, muzica aparținându-i maestrului Doga. El, neaflându-se la hotel în acea zi, pentru întâlnirea cu alegătorii – romi am fost propus eu.

Văzându-mă, mi-au întins câteva coli de hârtie *dictando* cu câteva zeci de semnături pentru – mare mi-a fost surpriza! – *alfabetul latin*.

- Domn`deputat, noi suntem pentru ca să scriem ... romul a făcut o pauză fiindcă uitase cum să continue vorba, dar a fost ajutat de unul dintre coetnicii săi:

- Latinește...

- Aha, reluă romul care ținea stângaci colile de hârtie mototolite și pline de pete de unsoare: *Latinește ...*

Privirea mea a fixat rapid uniformitatea semnăturilor: se vedea limpede că erau făcute cu aceeași mână și cu litere mari și rărițe, semn vădit al agramăției.

Totuși, gestul insolit al romilor m-a surprins, am avut chiar o pornire de dojană contra celor care nu erau pentru revenirea la veșmântul firesc al limbii noastre.

Am luat cu grijă colile de hârtie, mulțumindu-le romilor pentru acest act de susținere și pentru că au depus un efort deosebit pentru a veni la Moscova. Când am făcut o mișcare de revenire la hotel, romul din față care-mi dase „petiția” s-a apropiat și mi-a spus pe un ton rugător:

- Domn`deputat, transmiteți-i Prezidentului Gorbaciov ca se ne primească și pe noi, cu niște probleme de-ale noastre...

Nu am mai putut să-i spun Președintelui Gorbaciov ca să-i ferească pe romii basarabeni cu o audiență, fiindcă Uniunea s-a destrămat. Darul sortii lor a fost însă să rămână înveșniciți în filmul celor doi maeștri – al lui Emil Loteanu și al lui Eugen Doga.

Vieru, căutându-l ... pe Vieru

Hotelul-mastodont „Rossia” cu sute de camere de cazare, cu patru intrări și servicii de recepție, cu zeci de bufete și câteva restaurante care erau deschise până târziu, cu o mare sală de concerte, care oferea compozitorilor și interpreților de muzică un bun prilej de a se întâlni și comunica (i-am văzut, bunăoară, acolo pe renumitul compozitor leton Raymond Pauls cu un grup de artiști).

Cu Grigore Vieru, maestrul Doga a colaborat întru realizarea filmului de răsunet *Maria – Mirabela*, după povestea lui Ion Creangă „Fata babei și fata moșneagului” în regia celebrului Ion Popescu-Gopo, trecând prim multe situații imprevizibile care puneau în pericol însuși procesul de creație.

Într-un portret inspirat din volumul *Viața mea așa cum a fost să fie*, menționează: „Grigore Vieru nu este doar un fenomen la scară locală. El este înțeles în orice limbă a lumii, de oricare locuitor al acestui pământ, a cărui părticică este” (*op.cit.*, p. 294).

Cazat în „Rossia” fie pentru o colaborare cu maestrul Doga, fie pentru a participa la Congresul deputaților poporului, Grigore Vieru, având o fire distrată și năucit de urieșenia hotelului, a rătăcit intrările, a tot bătut la mai multe uși și fiindcă uitase și numărul camerei sale, a fost nevoit până la urmă să se apropie de unul din punctele de recepție și să întrebe unde este cazat Grigore Vieru și cum poate ajunge acolo. Văzându-l necăjit și încurcat, recepționarul a ținut să-l întrebe:

– Dar de ce îl căutați pe Grigore Vieru?

– Eu sunt Grigore Vieru, a răspuns el cu jenă, dar am uitat numărul camerei.

...Ajungând la cameră, condus de recepționar, Vieru i-a mai spus că a pierdut și cheia...

Doga, căutând pașaportul lui ... Doga

În volumul său de mărturisiri autobiografice, citat mai sus, se povestește despre un caz amuzant cu pașaportul în care colegii nu au observat că termenul de valabilitate nu este expirat, după cum se bănuia.

Cazul s-a repetat în timpul unei plecări la o manifestare culturală în România, maestrul crezând că și-a uitat pașaportul

acasă și că termenul este depășit. A bătut alarma acasă, i-a pus pe ei să-l caute, a pus la cale chiar să se întoarcă de la vamă și el într-acolo ca să-l caute împreună...

Înainte de a se întoarce însă, și-a întors pe dos buzunarele interioare, de unde a căzut jos pașaportul căutat. Când l-a deschis, s-a spulberat și teama de a nu mai fi valabil: mai avea la îndemână o jumătate de termen.

Chei uitate în apartamentul fiicei de la București

De o întâmplare anecdotică maestrul a avut parte la București, când, grăbindu-se la un concert, a uitat cheile în casă, ușa având o yală englezească.

Când s-a întors acasă și și-a pipăit buzunarele interioare și exterioare, și-a amintit că cheile i-au rămas încuiate înăuntru. Dramatismul situației s-a adâncit, fiindcă nu avea nici bani românești ca să se poată deplasa cu vreun taxi sau cu un alt mijloc de transport pentru a ajunge acasă la Victor Crăciun ca să măie acolo până se va rezolva situația. A mers pe jos până la strada Pictor Negulici, unde locuia prietenul său, a escaladat un gard enorm de câțiva metri ca în cele din urmă să mai urce un perete până la etajul 2, pentru a bate în geam. Ceasul arăta ora 3 de noapte.

Auzind de această întâmplare bizară, i-am dedicat o epigramă care, probabil, i-a plăcut:

„Maestre, ce-ai pățit,
E-un fapt detot nasol,
Încât mă-ntreb, nedumerit:
De ce nu ai deschis cu nota sol?”

Nepotul Ștefan și cățelul Djoii

Nepotul meu Ștefan Iordache, tânăr violoncelist, m-a întrebat telefonic cine este Djoii?

Maestrul Doga i-a dedicat cățelului său Djoii o scurtă piesă muzicală, în ritm jucăuș-zburdalnic, pe care nepotul meu a inclus-o în repertoriul său modest, alături de lucrări de Saint-Saens și alți compozitori faimoși.

L-am „cunoscut” pe cățelul maestrului în casa sa de pe strada Eminescu, de lângă Teatrul „Satiricus”, „Ion Luca Caragiale”, pe care l-am văzut în campania unui pisoii.

- Se împacă? – l-am întrebat pe stăpânul casei.

- De minune, a fost răspunsul.

În timp ce mai discutam, Djoii își umflă nările, se zburli, se aruncă asupra lui, îl ridică pe sus și-l aruncă, apoi, pe podea.

I-am vorbit nepotului meu despre această ispravă neplăcută a protagonistului piesei muzicale și el a valorificat doar partea lui pozitivă, „umană”.

A cucerit cu această piesă și cu altele Marele trofeu al Concursului Internațional de Violoncel „Antonio Janigro” de la Zagreb.

*Academician Mihai Cimpoi,
Membru de Onoare al Academiei Române*

Eugen DOGA – Maestru al armoniilor sonore *Omul sfințește locul...*

Despre Maestrul Eugen Doga au fost scrise și rostite sute de mii de cuvinte și oricât de multe vor mai răsună în continuare, nu vor atinge cifra în suficienta măsură pentru a reda toată splendoarea unui zbucium viabil prin care se perindă un univers uman inepuizabil.

Vom marca acest an aniversar într-un mod special, cu urări de bine și sănătate, adresate cu tot respectul Domniei Sale, geniul Eugen Doga. Dumnezeu ne-a fericit cu nașterea celui mai mare compozitor contemporan al întregului spațiu românesc, care prin creația Sa face să ne vibreze cele mai adânci coarde ale sufletului. Fiind un adevărat Ambasador al culturii noastre în lume, opera Sa, a celui care a pus pe note sufletul nostru, a înconjurat și cucerit întreg mapamondul, reprezentându-ne cu demnitate și prin excelență neamul. Iar noi, cei de la Academia de Studii Economice a Moldovei, studenți și profesori, am rămas cu cele mai plăcute amintiri despre întâlnirile pe care le-am avut cu Domnia Sa în instituția noastră...

Anticipând viitorul, îmi exprim convingerea că Maestrul Eugen Doga va bucura și în continuare iubitorii de artă și frumos cu noi pânze sonore, care vor servi ca suport pentru cultivarea spiritului uman. Cred că sufletul acestui mare artist e plin de sunete și armonii divine care, împletite grațios cu talent și măiestrie, nasc minunata Sa creație. Ea, nemuritoare!

Aniversarea pe care o marcați, Maestre, cea de-a 88-a Primăvară, este un prilej oportun pentru a Vă adresa sincere și cordiale felicitări, dorindu-Vă sănătate inepuizabilă, creativitate, un izvor nesecat de inspirație, realizări impresionante în continuare și bucurii din partea celor dragi inimii Dumneavoastră. Suntem onorați și norocoși să vă știm alături.

La mulți ani, Maestre!

*Cu înalte considerațiuni și aprecieri,
Academician Grigore Belostecinic*

Eugen DOGA – creator de lumină, armonie și divinitate

Compozitorul, academicianul Eugen Doga este una din personalitățile marcante în domeniul culturii și artei. Este un om modest și curajos, întruchipând laolaltă sinceritate și candoare, cumsecădenie și sentimentalism, bonomie și dragoste de frumos, venit dintr-o generație uimitoare, care a tras cu râvnă carul vieții și creației doar în urcuș. Artistul Eugen Doga este o figură proeminentă și o personalitate de mare prestigiu. Prin talentul său înăscut, prin capacitatea sa proverbială de muncă, rămâne, fără îndoială, un etalon al profesionalismului și un exemplu demn de urmat pentru generațiile de azi și de mâine.

Academicianul Eugen Doga se poziționează printre somitățile academice distinse atât pe plan național, cât și pe cel internațional, aducând contribuții incontestabile sub aspect valoric pe parcursul a peste șase decenii de activitate creativă în diverse domenii ale muzicii. Maestrul Eugen Doga se bucură de un respect deosebit în comunitatea științifică, grație erudiției și talentului, verticalității și onestității sale. Domnia sa face parte din talentata generație care, alături de Maria Bieșu, Emil Loteanu, Ion Ungureanu, Gheorghe Vodă, Grigore Vieru, Gheorghe Mustea, Mihail Muntean și alte mari talente de vârf ale neamului, a adus o contribuție inestimabilă la dezvoltarea culturii naționale și universale.

O altă calitate care-l caracterizează pe Omul Eugen Doga este comportarea sa demnă și principială în orice situații de viață. Domnia Sa știe să insufle tuturor speranță, lumină în suflet și în gând, dragoste de viață, evaluând obiectiv și subtil activi-

tatea colegilor, știind să asculte și să dialogheze cu oponentii, venind, de fiecare dată, cu dovezi concludente, cu argumente greu de contestat, aducând explicații atunci când cineva cade în conul din umbră al unor suspiciuni.

Fiind înzestrat cu alese calități de adevărată personalitate și de adevărat artist, maestrul Eugen Doga și-a desfășurat activitatea de creație cu dăruire de sine și cu dragoste în tot ceea ce și-a propus să realizeze pe parcursul întregii sale vieți, contribuind la edificarea culturii muzicale la noi acasă, dar și contribuind la dezvoltarea culturii altor popoare prin muzica creată în stilul acestora. Creațiile originale ale marelui muzician și prieten sunt cunoscute atât în Republica Moldova, cât și departe de hotarele ei, datorită sutelor de melodii minunate ce planează în spațiul național și internațional, filmelor pentru care a creat coloana sonoră, nenumăratelor concerte pe multiplele scene din diferite țări, multiplelor ediții electronice.

Despre personalitatea marelui muzician vorbesc cu elocvență creațiile sale vocal-simfonice, printre care poemul simfonic *Mama*, poemul vocal-simfonic *Lie-Lie-Ciocârlie*, celebrul ballet *Luceafărul* după genialul poem al marelui Eminescu, dar și muzica pentru baletele *Venancia* și *Regina Margo*, cantatele *Curcubeul alb*, *Primăvara omenirii*, *Vocea umană*, muzica de teatru și film (peste 200 de filme de diferit gen, printre care celebrele *Șatra*, *Lăutarii*, *Maria Mirabela*, 13 spectacole), peste 40 de piese instrumentale, îndrăgite de milioane de oameni, devenind adevărate hituri, peste 70 de valsuri, printre care celebrul *Vals* din filmul *Gingașa și tandra mea fiară*, declarat de UNESCO „una din cele patru capodopere muzicale ale secolului XX”, 10 tangouri, printre care cuceritorul *Tango pe terasă*, peste 70 de cântece, romanțe, lieduri pe versurile lui Mihai Eminescu și ale Veronicăi

Micle, întrunite în ciclul intitulat *Dialogurile dragostei* – dacă e să numim doar o parte din imensa sa operă, calea căreia pornește în îndepărtatul an 1957 prin primul său cântec *Floare dalbă de livadă*, scris pentru Diva noastră Maria Bieșu (ambii fiind studenți pe atunci), pe care ea l-a interpretat chiar a doua zi la una din rarele pe atunci emisiuni televizate. Se creează impresia că au trecut de atunci nu ani, ci veacuri... Aceasta este calea lui Eugen Doga.

Un capitol aparte în biografia compozitorului îl constituie activitatea concertistică, desfășurată în diferite țări pe cele mai mari și frumoase scene ale lumii, prin care a reușit să atragă și să promoveze generații de soliști și artiști autohtoni, dar și din alte părți. Operele muzicale și însuși autorul a fost apreciat cu numeroase distincții naționale și internaționale. Anii 2007 și 2017 au fost declarați în Republica Moldova *Anul Eugen Doga*. Numele maestrului îl poartă o stradă pietonală din Chișinău, un liceu de muzică.

Activitatea academicianului Eugen Doga a fost menționată cu cele mai înalte distincții: medalii, premii, diplome și titluri onorifice: deținător al Ordinului Republicii, al titlului Om Emerit în Știință, apreciat cu cea mai înaltă distincție a Academiei de Științe a Moldovei – Medalia *Dimitrie Cantemir* și multe, multe altele.

Neobositul artist Eugen Doga continuă să muncească cu pasiune, optimism, tenacitate, talentul Domniei sale adunând mereu în jurul său muzicieni și interpreți de performanță. În prezent, la această vârstă venerabilă, maestrul Doga rămâne un generator de idei, un neostenit cercetător și creator al muzicii.

La acest moment aniversar, ne adresăm cu mult respect distinsului academician și compozitor Eugen Doga, urându-i sănătate și energie întru a-și îmbogăți în continuare palmaresul de realizări pe fâgașul frumosului, al armoniei și divinității, pe

care le răspândește inegalabila sa muzică. Îi dorim în continuare nesfârșită forță creativă, elan tineresc, multă sănătate, viață îndelungată și bucurii de la cei apropiați și dragi inimii sale.

*Academician Gheorghe Duca,
Membru de Onoare al Academiei Române,
Academician Maria Duca*

Dragă Maestre și Academician Eugen DOGA,

Mă prind fiorii mândriei sincere și dătătoare de puteri doar la gândul că mi-a fost dat să fiu contemporan cu o personalitate atât de unică, dăruită cu un har al talentului de creație muzicală, pentru care ne admiră o lume întreagă ca și neam ce a putut da naștere unui fenomen incomparabil în muzica secolului.

Nu sunt patetic din fire, evit nativ frazele cu rezonanță emoțională, dar pentru Eugen Doga nu pot rosti decât cuvinte de vibrantă admirație. Căci nu cunosc un om viu care poate asculta fără emoție profundă muzica lui parcă scăpată din comorile sacre ale spiritului divin.

Maestrul, dragul nostru Eugen Doga a devenit, fără nici o îndoială, un bun universal, iar operele lui vor dăinui mereu. Este poate singurul nostru creator modern căruia i se potrivesc perfect cuvintele lăsate parcă drept moștenire pentru viitorii Oameni de soclu ai neamului de către marele nostru Eminescu: Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură!

Să ne trăiești, maestre Eugen Doga, ani mulți înainte și las' să curgă spre inimile noastre toate minunile muzicale pe care le veți plăsmui și de acum înainte.

Mă închin cu venerație și Vă mulțumesc pentru tot ce ne-ați dăruit nouă și tuturor urmașilor noștri.

Academician Mihail Popovici

Ca o muzică – viața, ca o viață – muzica Omăgiu lui Eugen Doga

Fiecare creator își urmează calea, în funcție de mai multe premise: darul cu care l-a înzestrat Divinitatea, studiile, experiența profesională. Dar alături de acestea mai stă un factor esențial – felul de a fi al creatorului, personalitatea sa sub aspect de gândire, de simțire, de temperament, de caracter. Și acestea corelează cu creația autorului, dar și cu mediul în care își valorifică el talentul. Muzica lui Eugen Doga, răsărită din spiritul veacului, dar și al poporului pe care-l reprezintă, este plină de farmec, lirism și sinceritate. Datorită autenticității, irepetabilității și originalității, ea este mereu actuală.

Prin ce se caracterizează muzica Maestrului Doga? Prin sonoritățile ei fermecătoare care au ca fir conducător intonațiile melodice. Compozitorul Doga este un mare melodist. Or, anume motivele muzicii sale cuceresc de la primele sunete auzul și sufletul publicului. De aceea, orice tehnică componistică ar aplica (iar Maestrul mânuiește orice stil componistic – de la cel clasic la cel contemporan, de la cel romantic la cel dodecafonic), succesul este asigurat din start. Deși în muzică totul este important – și armonia, și contrapunctul, și orchestrația, și forma – linia melodică rămâne a fi elementul principal. Or, melodia este soră cu veșnicia, deoarece ea se creează din sunet, din întinderea lui, din planarea și propagarea lui în spațiile din jurul și de deasupra noastră, urcând sus – spre acolo, de unde a coborât cândva. În orice creație a compozitorului Eugen Doga, oricât de dramatic-conflictual ar fi subiectul pe

care-l redă, domină melodicitatea discursului muzical. Dar ce este melodia în muzică? Este „sufletul” acestei arte. Ea exprimă ceea ce este muzica în esența ei, exprimă natura ei ca fenomen spiritual, chemată să transfigureze omul. De aceea, mai mulți compozitori au afirmat că atunci când va dispărea melodia, va dispărea și muzica ca atare, cel puțin, în varianta ei clasic-tradițională, așa cum s-a afirmat ea pe parcursul ultimilor circa 400 de ani. Această opinie, în fond, o împărtășesc și eu. Iar Richard Wagner pune chiar semn de egalitate între muzică și melodie. Când ascultăm o creație a Maestrului Doga, auzul nostru se conectează, involuntar, la firul intonațional ce șerpuiește ingenios și plin de elan ademenitor.

Dacă e să ne referim la creațiile vocale ale compozitorului, fie cele pentru soliști sau cele corale, desprindem unitatea organică dintre cuvânt și sunet. Maestrul afirmă că niciodată nu compune muzică pe „texte”, ci pe „versuri”, adică pe creații poetice de o certă valoare artistică. Prin aceasta, compozitorul își ia o responsabilitate deloc ușoară. A pune pe muzică un text „rimat” nu este o prea mare problemă. (Remarcăm, în paranteză, că mulți alcătuitori de texte versificate își doresc ca renumitul compozitor să le transforme în renumite cântece, însă Maestrul Doga își are predilecțiile sale). Dar pentru a face dintr-o „muzică”, după cum este adevărata poezie, o altă „muzică”, se cere un dar aparte pe care Eugen Doga îl mânuiește pe deplin. Complexitatea problemei crește atunci, când îți propui să te adresezi operei marelui Eminescu. Or, după frumoasa și cunoscuta frază a lui Garabet Ibrăileanu, „muzică, prin fond și prin formă, poezia lui Eminescu nu mai are nevoie de nici o altă melodie”. Intenția compozitorului, în acest caz, devine un act de curaj, pe care și-l asumă cu mare responsabilitate. Și aici

trebuie să menționăm că Maestrul Doga a scris zeci de creații vocale, corale pe versurile poetului, inclusiv traducând în muzică poemul „Luceafărul” în baletul cu același nume, dar și pe versurile lui Grigore Vieru, ale altor consacrați poeți de la noi și de pe alte meleaguri. Muzica, prin particularitățile limbajului său, vine să aducă o plus valoare accentuată în colaborare cu arta cuvântului. E tocmai ceea ce se întâmplă în cazul creațiilor vocale ale lui Eugen Doga.

Un alt gen artistic, unde compozitorul Doga a atins performanțe de vârf, devenind cunoscut unei lumi întregi, este muzica de film. Maestrul a semnat coloana sonoră la peste 200 de filme de diferit gen: artistice, documentare, de animație. Artă muzicii pentru film și pentru teatru, la fel, cere de la creatorul ei un dar aparte. E ceea ce cu mult succes o face de-o viață Eugen Doga. Deloc întâmplător, mulți regizori de film și de teatru au dorit să colaboreze cu Maestrul. Printre aceștia sunt Gheorghe Vodă, Ion Ungureanu, Ion Popescu-Gopo de la București ș.a. Au devenit legendare filmele realizate în colaborare cu marele Emil Loteanu – „O șatră urcă spre cer”, „Lăutarii”, „Anna Pavlova”, „Gingașa și tandra mea fiară”. Pe parcursul filmelor, la care Eugen Doga a scris muzică, își deapănă discursul sute de melodii, contribuind la realizarea unor producții cinematografice, care rămân în memoria spectatorilor, în mare parte, datorită muzicii, aceasta fiind o altă realizare culminațională a compozitorului pe întinsul imensei sale opere.

Astăzi trăim alte timpuri decât cele în care a luat naștere, a evoluat și s-a afirmat în formele și genurile sale superioare arta muzicii universale. Timpurile moderne tind spre alte sonorități, cele care ar exprima, se zice, psihologia și viața omului în secolul tehnologiilor avansate, sub dominația cărora tot mai mult

cade, al armelor nucleare, al închinării altor valori, considerate, altădată, nonvalori. Astăzi se naște și își face loc o altă muzică pe glob, decât cea a lui Bach, Mozart, Beethoven, Chopin, Ceai-kovski, Enescu... Muzica lui Doga, însă, rămâne fidelă spiritului muzicii ca atare, chemate să înalte omul, să-l purifice, să-l înnobileze, așa cum face muzica marilor clasici. „Simt că pot adăuga niște note în consonanță, care ar armoniza această lume disonantă”, își expune Maestrul crezul său artistic. „Eu n-am căutat în muzică decât expresivitate, metaforă, frumusețe și inspirație, folosind doar acele mijloace, care contribuie la atingerea acestui scop. Acesta este programul vieții mele, filosofia mea, o însușire psihică a mea”, continuă compozitorul. Cum este muzica lui Eugen Doga? „Nu cred că este mai bună decât altele, afirmă el cu sinceritate. Ea este, pur și simplu a mea, și atât”. Și dacă este a Domniei sale, atunci ea, într-adevăr, așa este: una distinctă de altele, pe care o recunoști din primele motive.

Cu Maestrul Eugen Doga am colaborat și colaborăm de mulți ani, căci nici nu poate fi altfel. Eu, în calitate de Dirijor al Orchestrei Simfonice Naționale a Companiei Publice Telera-dio-Moldova, am avut satisfacția să pregătesc și să interpretez multiple creații ale Domniei sale în diferite concerte și totodată, să înregistrez cu Orchestra în Fondul Radioteleviziunii creația Maestrului, inclusiv muzica la baletul „Venancia”, opera sa rămânând ca moștenire spirituală în patrimoniul cultural al neamului nostru.

Îmi amintesc un caz de început al relației noastre, pe care vreau să-l invoc ca fiind important pentru mine. Era anul 1971. După o repetiție la Filarmonică a Orchestrei Ansamblului „Joc”, unde eram angajat în calitate de instrumentist, în curte se afla Eugen Doga, pe atunci compozitor deja cunoscut și apreciat,

pe care noi îl admiram. Aveam douăzeci de ani. Participasem anterior la înregistrarea muzicii la filmul „Lăutarii”, unde am interpretat la nai mai multe melodii, dar și la filmul „Vreau să cânt” cu muzica Maestrului, unde am interpretat cunoscuta sa „Sârbă”. Printre altele, consider că este interesant să reamintesc că această „Sârbă” era cântată pe atunci în toate avioanele, care zburau din Chișinău peste hotare. Și „Sârba” lui Doga, împreună cu naiul meu, zbura în îndepărtări, ducând cu sine aromele sonore ale plaiului nostru.

Dar să revin la curtea Filarmonicii. Maestrul Doga mă vede și-mi zice: „Gheorghe, tu n-ai cântat muzica mea exact așa cum am scris-o eu, tu ai cântat mai mult decât era scris în partitură. Ai înzestrat-o cu niște „floricele” de-ale tale, lucru care m-a bucurat. Aceasta se numește deja „compoziție”. Tu trebuie să faci neapărat compoziție”. Vreau să spun că eu deja făceam pe atunci ceva compoziție în felul meu, nu numai prin improvizarea diverselor melodii, ci alcătuind chiar piese originale de diferit gen, cântate și astăzi de diferiți interpreți. Însă îndemnul Maestrului Doga, care a fost pentru mine o bucurie, desigur, mi-a dat un mare imbold. Peste puțin timp, într-adevăr, am mers să fac la conservator compoziție ca specialitate, căci simțisem că aceasta este o altă chemare a mea, pe lângă interpretarea instrumentală. Îi sunt recunoscător Maestrului pentru aceasta.

Compozitorul Eugen Doga se află astăzi, la această frumoasă aniversare și onorabilă vârstă, în nestăvilită activitate de creație. Recent a finalizat și a publicat volumul trei al irepetabilului ciclu de romane și cântece pe versurile lui Mihai Eminescu și ale Veronicăi Micle, intitulat „Dialogurile dragostei”, toate trei volume cuprinzând peste 70 de lucrări. La fel, a ieșit nu demult de sub tipar un ciclu de cântece din filmul de animație „Maria

Mirabela”, larg cunoscute până nu demult fiind doar unul-două cântece, din toate care alcătuiesc muzica la acest film. De asemenea, cu câțva timp în urmă Eugen Doga a ieșit în fața noastră într-o altă ipostază – ca gânditor, ca scriitor, publicând la editura Cartier volumul „Eugen Doga. Viața mea așa cum a fost să fie”. A fost să fie și este frumoasă, Maestre Doga! V-ați creat o viață – pentru muzică, și ați creat o muzică – pentru viață, pentru viața oamenilor. Numele și creația Dumneavoastră înfrumusețează prezentul și va înfrumuseța viitorul neamului nostru, dar și al altor neamuri, intonațiile cărora la fel, viețuiesc și se simt ca acasă în muzica Dumneavoastră, aducându-le în dar ceea ce poate fi mai frumos și înălțător în această lume – sunetul muzicii, coborât, cândva, de la Dumnezeu.

La mulți ani, Maestre!

*Academician Gheorghe Mustea,
Om Emerit, Maestru în Arte, compozitor*

Eugen Doga și întregirea noastră

Eu nu sunt muzician, dar a nu fi muzician de meserie încă nu înseamnă că nu ești... muzician. Cel puțin, în suflet. Doar se cunoaște că muzicalitatea nu este o prerogativă a celor, care fac muzică de specialitate. Sensibilitatea muzicală este o însușire generală a ființei umane. În caz contrar, oamenii n-ar fredona deseori involuntar, fără a avea ceva studii muzicale. Însă ei fac aceasta, pentru că poartă muzica în sine, de la naștere. Așa spun datele științei. Este altceva că marii muzicieni, înzestrați cu ceea ce se numește „dar divin”, creează această miraculoasă artă și ne-o aduc nouă, tuturor. Însă oricine poate face muzică, în felul său. O fac și eu la flautul meu, de care, zilnic, nu mă pot despărți. Fiind specialist în domeniul fiziologiei creierului, știu bine despre acțiunea benefică a muzicii asupra acestui organ, care dirijează întreaga noastră viață. Și el face aceasta, inclusiv prin intermediul artei sonore, dacă i-o punem la dispoziție. Unul din experimentele pe care le-am desfășurat împreună cu academicianul, compozitorul Gheorghe Mustea și cu profesorul Ion Gagim, specialist în psihologia și filosofia muzicii, a demonstrat că audierea creațiilor muzicale are un impact benefic chiar asupra duratei vieții.

De ce invoc aceste lucruri? Pentru a reaminti despre efectul muzicii (dar în această carte vorbim anume despre muzică și despre unul din creatorii ei) nu numai asupra sferei noastre emoționale, ceea ce este un lucru cunoscut, ci și asupra intelectului, a gândirii, a inteligenței noastre generale. Aceasta a afirmat încă renumitul fiziolog, psiholog și neurolog Vladimir Behterev. De altfel, lucrul acesta l-au intuit, după cum se știe, încă grecii an-

tici care considerau că omul, care nu are o cultură muzicală, nu este întregit ca om, ca persoană umană. În școala lui Pitagora, de exemplu, se cânta zilnic, discipolii interpretând înainte de începerea lecțiilor un imn soarelui. Avem și noi astăzi un „Imn soarelui” – Cantată scrisă de ilustrul nostru compozitor Eugen Doga pe versurile ilustrului nostru poet Grigore Vieru.

Iată că prin această trecere am ajuns la protagonistul nostru, omagiat în acest volum. Și cum este creația lui Eugen Doga? Ea este diferită, desigur, dar în esența ei, este o muzică anume „solară”. „Mă trage tot mai mult spre *Do major*. Este tonalitatea pe clape albe, este acordul, pe care l-am luat întâmplător la pian cândva, în copilărie, și care nu mă lasă nici până astăzi liniștit. Mă trage spre alb, spre Lumină. Mă simt, ca stare de spirit, al Lumii, promotor al Luminii și al Frumosului, or anume aceasta înseamnă pentru mine muzică”, afirmă compozitorul în cartea Luminiței Dumbrăveanu „Eugen Doga. Muzica este prima și ultima mea iubire” (Chișinău, Prut Internațional, 2017, p. 64).

Eugen Doga este unul dintre noi, este colegul nostru. Îl întâlnim deseori la Academia de Științe, ca membru titular, îl urmăm la televizor sau la radio în diferite emisiuni, interviuri, în sălile de concert. Și nu întotdeauna poate conștientizăm cine este omul de alături de noi, ce se petrece în sufletul și în conștiința lui, ce muzică se naște în auzul deosebit al compozitorului? Dar acolo, în interiorul său, are loc crearea unei lumi noi care, ajungând la suprafață, înfrumusețează și îmbogățește prin sonoritățile ei magnifice lumea noastră obișnuită, în care trăim. Muzica lui Eugen Doga este plină de lirism, de armonie, de ritmuri ingenioase, redând viața noastră în cele mai frumoase expresii ale ei. De aceea, muzica sa se bucură de o mare popularitate,

atât la noi, cât și pe celelalte meridiane, căci ea este cunoscută pe întregul glob. Cel puțin, în cele mai atractive creații ale sale.

Îmi amintesc un caz grăitor cu privire la popularitatea muzicii și a personalității Maestrului. În anul 1993 am inițiat și am organizat la Chișinău, în Palatul Republicii, Primul Congres Internațional de Acupunctură, la care au participat savanți din 32 de țări. L-am invitat la acest forum și pe compozitorul Eugen Doga care, la încheierea Congresului în sala Teatrului „Eminescu”, a interpretat la pian în fața participanților câteva creații de ale sale. Ce s-a întâmplat, când au încetat ultimele sunete ale muzicii? Publicul s-a ridicat în picioare, aplaudând îndelung și afectuos. Unii dintre participanții din alte țări și-au împărtășit, bucuroși, sentimentul că îl cunosc pe Eugen Doga, îndrăgindu-i muzica.

Despre Eugen Doga s-a scris și se va mai scrie, s-a spus și se va mai spune. Cu toate acestea, despre el nu se va scrie sau spune niciodată totul. Pentru că Eugen Doga este un „cosmos”. Acest „cosmos” este alcătuit din imensa sa creație, din imaginea sa pe plan internațional, din lunga sa activitate, care a început în îndepărtatul an 1957, continuând și astăzi, din îndelunga, variată și interesantă sa viață. Zic „cosmos” în sensul de imensitate a creației și activității Maestrului, dar și al etimologiei acestui cuvânt grecesc, prin care vechii elini defineau ceea ce înseamnă „ordine”, „armonie”, dar și „podoabă”. Oare creația lui Eugen Doga nu ne aduce armonie și ordine în sufletele și în gândirea noastră? Oare ea nu este una din marile și inestimabilele podoabe ale culturii noastre? Să audiem muzica lui Eugen Doga, să audiem și să cântăm muzica, în general, pentru întregirea noastră – ca ființe umane și ca neam.

La mulți ani, Maestre!

Academician Victor Lacusta

Odă marelui compozitor al vremurilor noastre

Să trăiești, să prietenești și să re trăiești alături de o personalitate notorie al neamului nostru este o mare fericire. Probabil că viitorii noștri cercetători-savanți vor scrie că ei (noi cei de la începutul veacului XXI) au trăit și au muncit, au iubit și s-au călit pe glorioasele vremuri ale marelui compozitor din acea perioadă – academicianul Eugen Doga. Maestrul Eugen Doga nu aparține doar națiunii române, ci a cucerit înaltele aprecieri ale lumii muzicale europene și cele mondiale. O mărturisire vădită sunt spusele Președintelui Statelor Unite Reagan la întâlnirea la Casa Albă cu compozitorul Eugen Doga, că valsul Domniei Sale „Gramofon”... este una din cele mai reușite creații de la începutul secolului XXI.

L-am cunoscut la începutul anilor '80 la diverse manifestări culturale și doar mai târziu mi-am dat bine seama ce talent incredibil domnea în acest frumos tânăr compozitor. Pentru mine Eugen Doga a devenit un contemporan care mi-a deschis inima cu frumoasa melodie „Orașul meu”, dedicat capitalei Moldovei – Chișinău și interpretat de tânăra și talentata noastră rândunică Sofia Rotaru.

Savantul-academician Eugen Doga ne-a dat o lecție de verticalitate și patriotism ireproșabil atunci când patrioții luptau pentru integritatea tânărului stat – Republica Moldova, atunci când la Moscova, în calitate de deputat în Sovietul Suprem al URSS, le-a spus direct celor din anturajul lui Mihail Gorbaciov că mișcarea națiunilor spre independență și suveranitate este firească și de neconceput.

Eugen Doga și-a iubit și iubește cu mult suflet poporul țării sale și „limba vechilor cazanii, care-o plâng și care-o cântă pe la vatra lor țărani” (Alexei Mateevici „Limba noastră”).

În anii de lupte înverșunate privind originea limbii noastre vorbite, academicianul Eugen Doga a declarat prompt în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei că „limba vorbită de noi este limba română și punctum!” (anii 1994 și 1996). Copiilor tuturor etniilor din spațiul limbii române compozitorul Eugen Doga le-a dăruit minunata lucrare „Maria Mirabela” și multe altele, fapt ce a contribuit la afirmarea graiului nostru român de origine latină.

Prin muzică compusă la versurile Luceafărului nostru român de origine latină Mihai Eminescu și a poetesei Veronica Micle, compozitorul ni i-a adus pe ambii în inimile noastre, în sufletul nostru romantic românesc. O frumoasă colaborare de creație a stabilit maestrul Eugen Doga pe întreaga și prodigioasă creație muzical-artistică cu alți sfeșnici ai limbii române: Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Ion Aldea-Teodorovici și mulți alții.

Academicianul Eugen Doga ține mult la imaginea și prestigiul Academiei de Științe a Moldovei, apreciind înalt rolul și contribuția ei la dezvoltarea durabilă a culturii și economiei țării noastre – Republica Moldova. Ei, Academiei de Științe, compozitorul Eugen Doga i-a închinat o frumoasă și măreață Odă, care este interpretată de fiecare dată în cadrul Adunărilor Generale ale acestui prestigios forum științific și cultural al națiunii noastre.

Fiind pasionat din copilărie de cultura viței de vie, de arta producerii vinului, de mai multe ori i-am propus maestrului Eugen Doga să-mi aprecieze produsul muncii mele intelectuale. M-am mirat mult de vastele sale cunoștințe și abilități din

acest milenar domeniu al moldovenilor – arta de a produce și a consuma vinul, prin aprecierile sale mai mult decât profesionale. Vinul roșu sec, maturizat din Rara Neagră, Feteasca Neagră, Cabernet – Sauvignon și Merlot sunt permanent preferințele Domniei Sale. De aceasta ne-am convins la recreația compozitorului în grădinița sa de pe strada Mihai Eminescu, unde degustam, de regulă, noile mărci de vinuri elaborate și tirajate de discipolii mei de la Școala Națională de Oenologie. La una din întâlnirile noastre amicale, cu participarea soției Domniei Sale doamna Natalia și a colegei noastre doamna Eugenia Tofan, maestrul ne-a rugat să venim repetat la aceste interesante aprecieri ale produsului „divin” și să nu uităm că vinul și pâinea sunt pomenite în Sfânta Scriptură de mai mult de 500 de ori! O apreciere înaltă care mă onorează a oferit academicianul Eugen Doga focarelor de înaltă cultură viti-vinicolă națională, consultate de noi pe parcursul întregii activități științifico-practice, cum sunt „Winery Poiana”, „Subterana Cricova”, Colecția Guinness de la „Mileștii Mici” și altele, pe care le-a vizitat repetat și a rămas impresionat.

Creația marelui compozitor este bogăția spirituală a întregului nostru neam românesc și ea, această „nestemată piatră lucitoare”, va emana veșnic căldura și mândria sufletească, va dăinui peste veacuri. De ea și de El se vor bucura de-a pururea nepoții și strănepoții noștri, cărora le va aparține întregul tezaur al marelui Om al națiunii Eugen Doga.

Academician Boris Gaina

Universul Eugen Doga

„Nu-i de ajuns să fii mare compozitor ca să scrii muzica asta, trebuie să fi fost ales ca instrument al lui Dumnezeu”.

Dinu Lipatti, pianist român

Muzica, în toată complexitatea sa, i-a marcat destinul marelui nostru contemporan – celebrul compozitor și dirijor Eugen Doga – personalitate emblematică a spiritualității noastre și promotor al culturii Republicii Moldova în lume, supranumit „ambasador al frumosului”.

A avut o copilărie marcată de război și foamete, la fel ca și toți semenii săi, dar acest fapt nu a fost un impediment în calea realizării visului său de descoperire a forței divine a muzicii. Pentru a atinge apogeul perfecțiunii în fiecare melodie dedică ore în șir, fără odihnă – calitate pe care i-a inoculat-o profesorul său de violoncel, italianul Pablo Giovanni Baccini, încă din primii ani de studii.

Actualmente, creația sa este recunoscută și apreciată pe întregul glob, maestrul Eugen Doga ducând faima acestei „palme de rai” – Republica Moldova – prin muzica sa nemuritoare. Înzestrat cu un simț profund al frumosului în artă, așterne pe note muzicale capodopere irepetabile, capabile să atingă coardele cele mai sensibile ale sufletului, ce te purifică și te face să trăiești fiecare acord la intensitate maximă. Însuși artistul explică, cu pietate, sensul acestui miracol: „Pentru mine, creația este o dragoste abstractă, inexplicabilă, ca o suflare trecătoare de vânt cald într-un curent de aer rece”.

Munca sa titanică de decenii este valorificată într-un număr impresionant de lucrări memorabile: balet, operă, muzică corală și academică, coloane sonore pentru filme și piese de teatru, cântece de estradă și pentru copii etc. Baletul simfonic „Luceafărul”, cântecul „Orașul meu din albe flori de piatră”, devenit imn al orașului Chișinău, valsurile „Gingașa și tandra mea fiară” (desemnat de către Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură drept cea de-a patra capodoperă muzicală a secolului trecut) și „Gramofon” – ambele incluse în topul celor mai bune 200 de lucrări clasice din toate timpurile, coloana sonoră pentru filmele „Maria Mirabela” (Premiul I la categoria filmului animat la Festivalul Internațional *Giffoni*, Italia) și „O șatră urcă spre cer” (circa 30 de premii internaționale) sunt doar o parte infimă a operei sale originale și eterne.

Palmaresul profesional include numeroase ipostaze – de la profesor de muzică, autor de manuale de teorie a muzicii, dirijor de orchestră – la sute de concerte susținute pe cele mai mari scene ale lumii. Maestrul este omniprezent și la realizarea unui număr impunător de proiecte în diverse domenii – muzică, teatru, cinematografie și folclor, astfel dezvoltând și consolidând relațiile de cooperare la nivel național și internațional.

Incontestabil este și suportul său necondiționat în promovarea tinerelor talente, contribuind la dezvoltarea educației muzicale și estetice în rândul copiilor.

Opera sa valoroasă i-a adus recunoașterea binemeritată pe întreg mapamondul, compozitorul fiind apreciat cu *Premiul de Stat*, titlul onorific „Artist al Poporului”, „Ordinul Republicii”, dar și cu numeroase distincții, premii naționale și internaționale. La începutul secolului al XXI-lea, televiziunea cehă a decis să producă 13 filme documentare sub genericul „Poetii

Europei”, dedicate celor mai de seamă artiști ai secolului trecut din Europa, maestrul Doga fiind unul dintre ei. Prin creația sa multidimensională, muzicianul contribuie la conservarea și dezvoltarea valorilor culturale, păstrând integru patrimoniul muzical autohton.

În numele comunității academice a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, am onoarea și deosebita plăcere să-i adresez distinșului compozitor cele mai sincere și cordiale felicitări cu prilejul aniversării venerabile, dorindu-i multă sănătate, compoziții muzicale perpetue, bunăstare și bucurii alături de oamenii dragi! Ne mândrim că suntem parte a *Universului Eugen Doga*, dar și mai mândri pentru că *nasc și la Moldova oameni* – cuvintele scriitorului Nicolae Dabija.

*Cu aleasă considerație și grațitudine,
Membru corespondent al AȘM Emil Ceban*

Falnicul bărbat al neamului

Maestrul Eugen Doga, pe tot parcursul vieții sale, a atras și continuă să atragă atenția contemporanilor săi nu numai prin harul și geniul său ca muzicolog, dar și prin ținuta academică elegantă, prin gândirea filozofică și prin simțul patriotic, precum și prin modestia sa.

Modestia îl înnobilează pe acest bărbat al neamului, o modestie rar întâlnită, luând în considerare celebritatea acestei personalități. Atunci când mulți protagoniști ai emisiunii televizate „Gusturile se discută” au adus exemple de preparare a diverselor bucate de peste mări și țări, compozitorul Eugen Doga a demonstrat cum se prepară o mămăliguță gustoasă – hrana de secole a neamului nostru, iar pentru a o menține caldă mai mult timp, o învelește într-un *zolnic*, la fel cum proceda și maică-sa.

Acum, întorcându-mă cu gândul la anii din urmă, îmi aduc aminte cum prin anii '60 ai secolului trecut, fiind student la Institutul de Medicină, împreună cu viitoarea mea soție, Galina, studentă la Institutul de Arte „Gavriil Muzicescu” din Chișinău, adesea frecventam sălile de concert. La unul din concerte la Teatrul muzical-dramatic „A.S. Pușkin”, azi Teatrul Național „Mihai Eminescu”, mi-a atras atenția violoncelistul din cornul din dreapta al Orchestrei Simfonice. Tânăr, cu părul negru ușor ondulat, îmbrăcat elegant, mânuia cu iscusință violoncelul. Așa l-am cunoscut pentru prima dată pe viitorul maestru în muzică Eugen Doga. Această imagine îmi apare de fiecare dată în memorie când îl văd pe Maestrul Doga fie la televizor, fie la Academia de Științe, unde suntem colegi, fie ascultându-i muzica.

Nu pot explica fenomenul, însă, de la acel concert: de ce – privindu-l cum mânuiește violoncelul, – am intuit un viitor remarcabil al celui tânăr violoncelist, după cum îl anunțase prezentatoarea. Mai apoi, peste ani, presupunerea mea s-a adevărit, iar compozițiile Domniei Sale parcă mă urmăresc și continuă să-mi bucure sufletul pe tot parcursul vieții.

Prima realizare de mare succes care m-a convins de talentul excepțional al compozitorului Eugen Doga a fost filmul „Lăutarii”, regizat de un alt tânăr talentat, Emil Loteanu. Ascultând acea muzică lăutărească excepțională, impresia de la vizionarea filmului a fost atât de surprinzătoare, încât nu mă părăsește nici până în prezent.

Au urmat melodiile de estradă, interpretate de Sofia Rotaru, Nadejda Cepraga și Anastasia Lazariuc, cântece care aduceau lumină și buna dispoziție în sufletele tuturor, prin anii '70-'80, multe dintre ele devenind adevărate șlagăre, cum ar fi „Codrii mei frumoși”, „Du-mă în Moldova mea”, „Cântă-mă, amor”. Iar cântecul „Orașul meu alb” a devenit imnul capitalei noastre.

Maestrul Doga ne-a surprins și cu muzica din spectacolele dramatice și de balet, cum ar fi „Păsările tinereții noastre”, „Sfânta sfintelor”, „Luceafărul”, vizionate, cred eu, de fiecare chișinăuian și nu numai, cât și cu romanțele pe versuri de Mihai Eminescu și Veronica Micle.

Totuși, atuul compozitorului Eugen Doga, după părerea mea, este muzica de film, compozițiile care au răsunat în peste 200 de filme, cele de glorie fiind „Lăutarii”, „Șatra”, „Luceafărul”, „Gingașa și tandra mea fiară”, „Ana Pavlova”, „Maria-Mirabela” și alte filme care i-au adus recunoaștere internațională. Iar valsul din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”, supranumit și „Valsul iubirii”, a devenit valsul de epocă, fiind interpretat, practic,

în toată lumea: la cele mai importante evenimente culturale, la deschiderea și închiderea Jocurilor Olimpice, la competițiile de patinaj artistic, în stațiile de metrou, dar și aproape la toate nunțile pentru primul dans al tinerilor însurăței. Și copiii mei la nunțile lor au dansat primul lor dans pe motivul acestui vals sentimental al iubirii.

Noi, contemporanii și pământenii maestrului Doga, suntem mândri de faptul că este recunoscut ca fiind unul dintre cei mai valoroși autori ai melodiilor de film. Am avut fericitul prilej să mă conving de acest lucru cu câțiva ani în urmă, prin octombrie 2016. Fiind participant la unul din forurile științifice de la Moscova, gazdele ne-au invitat la un festival al muzicii de film, care a avut loc în incinta imensului complex concertistic „Mosfilm”. La festivitate era prezent, ca invitat, și maestrul Eugen Doga, pe care prezentatoarea, oferindu-i cuvântul, l-a calificat drept cel mai valoros compozitor al melodiilor de film, fiind aplaudat furtunos de public, în picioare, după discursul său, dar și după interpretarea valsului din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”. Iar eu mă simțeam atât de mândru, ca pământeian al maestrului, mai ales că m-am ales și cu felicitări din partea colegilor de Congres. La pauză, am avut ocazia să-l felicit personal și să-mi exprim respectul și gratitudinea.

Creația maestrului Doga este apreciată atât de publicul larg, cât și de instituțiile de stat, naționale și internaționale: *Ordinul Republicii, Maestru Emerit al Artei, Artist al Poporului, Laureat al Premiului de Stat, Laureat al festivalurilor internaționale de film*, unde i s-au decernat cele mai înalte distincții, cum ar fi „Scoica de Argint” pentru muzica la filmul „Lăutarii” și „Scoica de Aur” pentru muzica la filmul „Șatra”. A devenit *Doctor Honoris Causa* al Institutului Internațional de Cinematografie

din Moscova, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, obținând și multe alte onorabile titluri, distincții și înalte aprecieri, care semnifică nu numai valoarea compozitorului Eugen Doga, dar și a societății moldave în întregime. Ne mândrim cu toții că îl avem pe maestrul Doga care ne reprezintă în întreaga lume, așa cum ne mândrim azi cu Mihai Eminescu, Enescu, Brâncuși...

Maestrul Doga este un sentimental, un mare filozof și ecologist al sufletelor noastre, ce se distinge ușor prin maniera sa de exprimare în discursurile sau în interviurile sale: este sincer, firesc și accesibil. Iar noi îl respectăm și pentru o altă calitate: cea de un adevărat patriot român. A avut posibilitatea de a rămâne cu traiul la Moscova, dar totuși a revenit la baștină, unde continuă să creeze și să ne promoveze în lumea întreagă... De asemenea, susține mișcarea de unificare a Republicii Moldova cu Patria-Mamă, România. Compune „Marșul Unirii”, lansează la București albumul „Marile succese”, cu cele mai populare piese ale sale care au rezistat timpului. Este omagiat la Ateneul Român, condamnă regimul separatist de la Tiraspol, poartă cu cinste numele de român, susține candidații patrioți la funcții înalte în stat. Vorba veche, „Unde-mi sunt părinții și inima, acolo-i și casa mea”. Și dragostea de neam predomină în faptele și în creația maestrului.

Creațiile Domniei Sale, fiind recunoscute în toată lumea, pot fi considerate o valoare mondială, iar drept confirmare de înaltă prețuire servesc distincțiile acordate maestrului de alte țări: *Ordinul Steaua României în grad de ofițer* și *Ordinul Dinamo România în grad de Comandor* (România), *Ordinul Pentru Merite în Fața Patriei* (Rusia), *Medalia de Aur „Omul secolului”* (conferită de Statele Unite ale Americii) ș.a.

Maestrul Eugen Doga reprezintă personalitatea contemporană care contribuie la perpetuarea istoriei neamului, fapt pentru care întreaga comunitate îi este recunoscătoare și îi răspunde prin acțiuni concrete: o stradă pietonală care îi poartă numele, lansarea *Anului Eugen Doga*, editarea unui timbru poștal, studierea muzicii sale în școli etc.

Recunosc, sunt mândru de faptul că-i sunt contemporan și, în același timp, suntem colegi în cel mai înalt for științific din țară – Academia de Științe, unde maestrul Doga promovează consecvent cultura națională.

Cu prilejul frumoasei aniversări, îi doresc maestrului sănătate, mulți ani înainte, creativitate continuă spre bucuria întregii omeniri.

*Acad. Viorel Prisacari,
Om Emerit*

Eugen Doga – valoare culturală în societatea modernă

Dezvoltarea socio-economică și prosperitatea unui stat nu pot fi concepute fără moștenirea lui culturală. Interacțiunea dintre cultură și economie nu este o paradigmă nouă, însă adesea economiștii trec cu vederea rolul culturii în dezvoltarea economică a statelor. Cultura generează bunuri, cum ar fi produsele culturale – îndeletniciri, forme de expresie și idei, care contribuie la bunăstarea socială și economică a unei comunități. Așa cum afirmă unii cercetători chinezi: politica, economia și cultura sunt cele trei mecanisme ale oricărei societăți și doar când ele funcționează armonios societatea în ansamblu se poate dezvolta rapid. Astfel, perspectivele culturale oferă referințe care sunt exemplificate prin valori, atitudini și comportamente ce influențează generațiile prezente și viitoare.

Sistemul de valori culturale din cadrul unei societăți îi creează identitatea și determină locul acesteia în palmaresul culturii mondiale. Patrimoniul cultural (material și imaterial) al Republicii Moldova s-a afirmat în timp și spațiu prin ansamblul bogat și divers de resurse autentice, ce constituie o valoare deosebită națională și internațională, care nu numai a precedat formele ei culte, ci a continuat să se dezvolte în epoca modernă, asigurând culturii profesionale substanța originalității ei etnice.

Una dintre întrebările cheie ale acestei probleme este sub ce caracteristici cultura devine un fenomen productiv și în ce moduri putem influența capitalul cultural. Potrivit multor experți străini, cultura contează și influențează dezvoltarea socio-eco-

nomică. Despre legătura dintre muzică și economie, s-a constatat că este una dintre cele mai durabile, datorită impactului direct asupra vieții private, a condițiilor cotidiene de muncă și a stării emoționale a unei persoane în mod individual și a societății în general. Timpul se schimbă, ceea ce înseamnă că valorile, prioritățile și viața sunt mereu în schimbare. Fiecare generație are propriile caracteristici și fiecare generație își are „propria voce”, care consolidează cele mai strălucitoare evenimente din istoria vieții de zi cu zi, precum și valorile, tradițiile și chiar stilul de viață. Valorile culturale moldovenești au o importanță enormă în economia cunoașterii prin evidențierea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor naționale, capodoperelor de artă create de personalități notorii ai neamului românesc. După cum afirma C. Noica, „cultura este singura sursă certă a unei bucurii permanente. Dacă există un teritoriu al lumii în care poți cunoaște deplinătatea bucuriei, acest teritoriu nu poate fi decât cultura”. Arta și muzica sunt aspectele miraculoase ale culturii, unde putem afla despre gândurile și sentimentele oamenilor, despre starea de bucurie sau tristețe. Prin muzică poți transmite ceea ce nu se poate spune în cuvinte sau scris și, de aceea, această artă rămâne a fi una din cele mai populare.

Spre deosebire de literatură, muzica se naște „cu o epocă”, și nu „într-o epocă”, iar generația noastră a avut norocul de a trăi în epoca marelui compozitor, academician Eugen Doga, care, de-a lungul anilor, a reușit să creeze opere muzicale valoroase, recunoscute și îndrăgite de întreaga lume. „Maestrul este însăși expresia identității noastre naționale”, afirma acad. Gh. Duca, fiind născut pe acest pământ atât de frumos și mirific, dar, în același timp, atât de năpăstuit pe parcursul istoriei sale. E. Doga

este considerat un veritabil promotor al tradițiilor naționale și un iscusit inovator în arta muzicală.

Cu multă abnegație și har, maestrul își clădește propria creație extinsă pe genuri muzicale de proporții (compoziții vocal-simfonice, trei balet, o simfonie), lucrări camerale (cvartete, numeroase piese instrumentale și vocale), muzică de teatru și film (peste 200 de titluri de filme artistice, de animație, documentare și televizate și 13 spectacole), muzică de estradă (75 de valsuri, 10 tangouri, 12 coruri *a cappella*) etc. Spectrul variat al genurilor abordate demonstrează interesul compozitorului pentru cele mai diverse modalități de exprimare sonoră, pentru zone tematice și stilistice diferite. Muzica sa este, în toate ipostazele, antrenantă, vibrantă și sinceră, ea cucerește ascultătorul prin generozitatea melodică și autenticitatea emoției pe care o comunică. Prin simplitatea și noblețea muzicii sale simțim „bucuria și mângâierea primăverii, înmiresmată cu „parfum de trandafir, care te îmbată și te înalță în al nouălea cer”.

Portofoliul de creație al maestrului înscrie muzică în diverse stiluri naționale pentru Republica Moldova, România, Rusia, Afghanistan, China, SUA, Germania ș.a. A elaborat piese inspirate de muzică spaniolă și latino-americană. E. Doga este considerat un adevărat Ambasador al culturii noastre în întreaga lume, care s-a integrat în spațiul european înaintea tuturor, fiind alături de personalități celebre, precum regizorii Emil Loteanu și Ion Popescu Gopo, compozitorul român Vladimir Cozma, poezii Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi ș.a. Fiind liber-profesionist, din 1971 și până în prezent (în perioada sovietică, aceasta reprezenta o activitate foarte rară printre cetățenii sovietici), a colaborat cu cele mai prestigioase studiouri de film de la Moscova, Kiev, Minsk, București ș.a. Despre faptul că

este artist liber, maestrul spune că „a pierdut această libertate atunci când a obținut-o și este departe de orice idee colectivistă și n-a fost niciodată revoluționar”, afirmând că este un ucenic până în prezent, deoarece ucenicul are perspectiva de a crește.

Eugen Doga este exemplu elocvent când artistul aduce dividende Țării sale prin talentul și partiturile muzicale unicate. Este autor al unor lucrări valoroase și originale (cântece devenite șlagăre, lucrări camerale și de balet), muzica de estradă, de film și scenă. Creația maestrului este legendară în lume, iar influența ei în dezvoltarea muzicii mondiale este în continuă creștere. Perindând prin genurile muzicale care sunt practicate de E. Doga, am realizat că maestrul este aidoma unui magician îndrăgostit de muzică, care știe să păstreze ecoul trecutului adânc și să-l împărtășească în mod admirabil în sonorități contemporane.

Dacă e să ne oprim la domeniul muzicii de film, atunci interferența creației muzicale a maestrului cu arta cinematografică i-a adus o faimă binemeritată pe toate continentele lumii. A debutat în cinematografie în 1967 cu partitura muzicală la filmul *Se caută un paznic* de Vlad Ioviță și Gheorghe Vodă. Apoi a urmat muzica pentru filmele *Singur în fața dragostei* (1969), *Zece ierni pentru o vară* (1969), *Nunta la palat*, *Explozie cu efect întârziat*, *Durata zilei*, *Casă pentru Serafim*, *Gingașa și tandra mea fiară*, regizat de Emil Loteanu, *Anna Pavlova*, *Patul lui Procust* (2001), în care mesajul filmic, conținutul și forma s-au răsfrânt asupra partiturilor muzicale.

O reușită incontestabilă în cinematografia Moldovei este filmul *Lăutarii* (1971), care în acest an marchează cea de-a 50-a aniversare de la apariția lui pe marile ecrane. O peliculă muzicală a scenaristului și regizorului Emil Loteanu, realizat în colaborare cu Eugen Doga. A fost primul film de amploare cu

răsunet mondial. Pelicula a avut un mare succes în străinătate și a câștigat numeroase premii la diferite festivaluri internaționale de film, inclusiv Premiul II la Festivalul Internațional de Film de la San Sebastiano din Spania „Scoica de argint”, iar în cadrul festivității din 1995, dedicat celor 100 de ani de la nașterea cinematografiei, a fost numit de cineaștii autohtoni cel mai bun film moldovenesc creat vreodată pe aceste meleaguri. *Șatra* („O șatră urcă la cer”) (1975) este primul film realizat de regizorul Emil Loteanu și compozitorul Eugen Doga în Rusia, la studioul „Mosfilm”, iar în rolurile principale sunt cunoscuții actori moldoveni Svetlana Toma și Grigore Grigoriu. Maestrul E. Doga a creat pentru acest film o muzică excepțională strânsă într-o coloană sonoră devenită clasică (muzica țigănească este cea care oferă substanță filmelor „Lăutarii” și „Șatra”), rămasă în preferințele românilor. Filmul „Șatra” a fost văzut, conform cifrelor oficiale, în 120 de țări, în care s-au vândut 65 de milioane de bilete. Un succes încă neegalat de niciun film al cinematografiei de la Răsărit. Pelicula cinematografică a fost înalt apreciată, fiind distinsă cu numeroase premii, precum: Scoica de Aur la Festivalul Internațional de film de la San Sebastian (1976), Premiul pentru cea mai bună regie la Festivalul Internațional de filme din Belgrad (1977). Premiul pentru cel mai bun film la Festivalul Internațional de filme din Praga (1977) ș.a.

Coloana sonoră a filmului „Maria, Mirabela”, regizat de Ion Popescu-Gopo este o frumoasă coproducție cinematografică pe axa București – Moscova – Chișinău, în care sunt combinate jocul viu al actorilor și desenele animate cu participarea compozitorului Eugen Doga, poetului Grigore Vieru, a unor interpreți cunoscuți de estradă din România și URSS. Vorbind despre aportul și contribuția maestrului în teatru, remarcăm că

pe lângă coloanele sonore arhicunoscute, Eugen Doga a compus muzică pentru numeroase spectacole teatrale, dramatizări TV și pentru piese de teatru radiofonic. Menționăm câteva piese îndragite și până azi de publicul meloman: „Iașii în carnaval” și „Chirița în provincie” de Vasile Alecsandri (1970) jucat la Teatrul Național; „Păsările tinereții noastre”, „Președintele” de A. Matcovschi (Teatrul „Mihai Eminescu”), „Pământul”, „Pe un picior de plai” și „Ce frumoasă este viața” de I. Podoleanu, (Teatrul „Luceafărul”), „Sfânta Sfintelor”, „Descoperirea”, semnate de Ion Druță (Teatrul Central al Armatei Sovietice, 1983). Eugen Doga a compus muzică și pentru Teatrul Academic de Artă din Moscova, precum și pentru multe altele. Timp de 10 ani, compozitorul a colaborat cu Departamentul pentru copii al Televiziunii de Stat pentru serialul TV, dedicat celor mici: „Această lume fantastică”, bazat pe subiectele cărților lui R. Bradbury, A. Tolstoi, H. Hikmet și ale altora.

Printre cele mai cunoscute creații muzicale scrise de compozitor consemnăm: *Codrii mei frumoși* (versuri Petrea Cruceanu, interpretare Ludmila Mișov, 1968), *Orașul meu* (versuri Gheorghe Vodă, interpretare Sofia Rotaru, 1971), *Vals* (piesă orchestrală din filmul artistic *Dulcea și tandra mea fiară* în regia lui Emil Loteanu, 1976), *Luceafărul* (balet în două acte, șapte tablouri, libret de Emil Loteanu, 1983), *Cântă-mă, amor* (versuri Grigore Vieru, interpretare Nadejda Cepraga, 1987), *Rondo, Salonul, Hughenoții* (piese orchestrale din serialul televizat *Regina Margot* după romanul lui Alexandre Dumas-tatăl, în regia lui Aleksandr Muratov, 1996) etc.

Grație lui E. Doga, mulți interpreți și-au făcut o carieră de succes (Maria Bieșu, Mihail Munteanu, Edita Pieha, Iosif Kobzon, Olga Ciolacu și mulți alții). Compozitorul-academician Eugen

Doga este autorul unor capodopere muzicale universale care rezistă și vor rezista în timp. Valoarea operei create de E. Doga este înalt apreciată de contemporani. Valsul creat de E. Doga, considerat apogeul creației sale artistice, a fost declarat de președintele SUA (1981–1989) Ronald Reagan „Valsul veacului XX”, iar fondul UNESCO l-a inclus în galeria capodoperelor muzicale ale secolului anterior. În anul 2001 Eugen Doga a fost inclus în prestigioasa antologie „Compozitorii secolului XX”, iar asteroidul nr. 10504 poartă numele compozitorului Eugen Doga.

Faptul de a fi parte a culturii mondiale, dar și potențialul de creație a compozitorului are un aport semnificativ în dezvoltarea socio-economică a țării, în care procesul de inovare este determinant, iar produsele culturale intangibile devin foarte elocvente. În concluzie, reiterăm că creațiile muzicale semnate de Eugen Doga reprezintă o valoare clară în patrimoniul cultural național și internațional, care reușește cu ușurință să supraviețuiască într-o lume ce tinde spre tehnologizare.

Acad. Alexandru Stratan

Omagiu lui Eugen DOGA Simbolul Eugen DOGA

Academicianul Eugen Doga este cel căruia i-a fost dat harul de a aduce bucurii. Bucurii ale sufletului, ale armoniei sufletești. Muzica Maestrului îi înaripează pe toți cei care o audiază!

Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a AȘM, din care face parte acad. Eugen Doga, pe bună dreptate, se mândrește cu faptul că ne este alături și că avem parte de acest noroc.

Consider că am, ca și colegii mei, temeiul să fiu recunoscător întâmplării fericite care mi-a favorizat cunoașterea și apropierea de personalitatea Maestrului, unică în felul ei și generatoare de multiple energii benefice. Academicianul Eugen Doga este omul despre care poți să vorbești doar la superlativ, fără a avea teama cătuși de puțin de exagerare. În general, trebuie de apreciat acea categorie de oameni din care face parte Maestrul, cărora le poți atribui, prin ceea ce reprezintă, calificativul „Om al armoniei”.

Este firesc, mi se pare, să te bucuri de prezența în viața ta și în viața comunității a unui apostol al nobleței, care-și vede misiunea în a emana și a răspândi lumină în jur, de a împărți și altora din Lumina pe care o are. Tocmai din această categorie de oameni binecuvântați de Dumnezeu face parte și acad. Eugen Doga, un nume de rezonanță al meleagurilor moldave, cunoscut și apreciat în întregul spațiu românesc, inclusiv în Republica Moldova, dar și departe de hotarele Patriei.

În paginile cărții autobiografice am evidențiat o afirmație: „Eugen Doga există într-un singur exemplar” (p. 356). Este foarte corect. Așa este. E o conștientizare a propriei valori și a valorii noastre naționale și universale.

Prin Maestrul Eugen Doga, Republica Moldova a devenit cunoscută în lume. Aș spune că Eugen Doga este un simbol al Moldovei. Cum există noțiunea de poet national (mă refer la Eminescu), la fel este și noțiunea de artist national, și acest calificativ este unul care îl caracterizează plenar pe maestrul Doga.

Muzica nu produce valori materiale, dar ea catalizează acest proces, ea spiritualizează existența umană. Și dacă am amintit în context de Eminescu, mă întreb, atunci când a scris, de exemplu, „atât de fragedă te-asameni cu-o floare albă de cireș și ca un înger între oameni în calea vieții mele ieși”, – cine i-a dictat poetului această potrivire unicală a cuvintelor. Și la fel mă întreb, cine i-a dictat compozitorului Eugen Doga această potrivire unicală a sunetelor, această armonie? Este darul divin, harul cu care l-a înzestrat cel de sus. Este un privilegiu și Eugen Doga este unul din cei înzestrați cu acest har.

Iar cu referite la cartea „Viața mea așa cum a fost să fie”, vreau să spun că se profilează din paginile acestei cărți un destin de legendă. S-au conturat în ea fragmente ale unei biografii extraordinare, îngemănate, de fapt, cu istoria neamului, cu toate ascensiunile și dificultățile prin care a trecut, ca să ajungă să fie personalitatea ei exponențială, de referință, de mândrie.

Cronologia sentimentală a maestrului te copleșește. Sunt foarte sugestive și sincere reflecțiile academicianului Doga, cuprinse în această carte. În confesiunile emoționante ale Maestrului totul este armonios, nimic nu-i inventat, gândurile sunt cele trăite, sinceritatea este pătrunzătoare. Amalgamul de fapte, întâmplări reale, detalii, nume sonore, spații geografice, orașe și țări se coagulează între-o relatare consistentă și generatoare de noi reflecții.

Ceea ce-i foarte interesant, e faptul că în carte totul este raportat la muzică. Și aceasta – ca să recurg tot la un termen mu-

zical, o transformă într-o resursă de consonanță, de rezonanță. Memoriile sunt secundate de reflecții – de ceea ce-l frământă pe autor – care este condiția artistului în secolele XX–XXI, care este atitudinea lui civică, cum să răzbați în mass-media prin tsunami-ul publicitar, cum să lupți cu stereotipurile, cum să învingi aparența, non-valoarea. Prin propriul exemplu, ne arată autorul. Și acest exemplu este determinat de convingerea că așa cum scrie maestrul, „funcționează în fiecare artist acea substanță energetică primordială, venită din cosmos”.

„Eu nu compun muzica, ci o citesc în imaginea literară, o decupez”, scrie autorul. Muzica, în cazul nostru, îl însoțește pe Maestru și-i dictează modul de existență, rațiunea de a fi. Tocmai muzica îl ajută pe maestru să reușească a extrage sensurile adânci ale vieții și a le exprima. Este un mesaj general al cărții – foarte frumos și instructiv. Apare în paginile cărții mereu o întrebare, și de fapt, cartea finalizează cu întrebarea pe care și-o adresează autorul: „Totuși, cine sunt eu?..” Această căutare este foarte sugestivă.

Vă dorim, Maestre, ca spiritul căutării să Vă fie mereu alături și să aveți mereu inspirație, să ne bucurați cu noi revelații.

Sincere și cordiale felicitări, domnule academician!

La mulți ani!

Acad. Victor Moraru

Eugen DOGA, Cugetătorul

După ce am scris două cărți¹ și câteva articole despre maestrul Eugen Doga, iată că urmează, cu ocazia acestui volum, să mai scriu câteva pagini. Dar ce să mai scriu? Ce aş putea adăuga la cele deja spuse, la exegeza pe care am făcut-o în publicațiile anterioare? Desigur, despre oricare mare personalitate creatoare poți vorbi la nesfârșit, căci întotdeauna în astfel de cazuri te afli în fața unui univers. Am scris în publicațiile mele despre Doga-muzicianul, compozitorul, omul. Dar n-am dezvăluit (decât doar am atins) o latură a personalității sale. Și aceasă latură este gândirea maestrului. Nu este vorba doar de gândirea sa muzicală, or, această componentă definitorie a ființei sale am examinat-o și am descris-o în cărțile și articolele publicate. Or, nu poți caracteriza, explica, înțelege muzica compozitorului dacă nu pătrunzi în „tainele” conștiinței lui artistice, căci ea acolo se naște. „Cum de ați descris atât de adecvat creațiile mele, de parcă ați intuit ce am vrut eu însumi să spun?”, m-a întrebat maestrul la prezentarea publică a uneia din cele două cărți. „Foarte simplu, am răspuns. M-am „ascuns” în mijlocul sunetelor creațiilor dumneavoastră, le-am ascultat „din interior”, le-am auzit vocea, vorba, le-am urmărit viața... Iar prin aceasta, am pătruns în gândirea dumneavoastră, căci anume ea le-a generat. Sunetele muzicii v-au „trădat” gândirea”. Maestrul a zâmbit cumva mirat la acest răspuns „straniu” al meu și n-a zis nimic.

¹ Ion Gagim. *Eugen Doga: Perspectiva inversă*. București: Editura Academiei Române, 2020; Ion Gagim. *Doga și Eminescu. Metafizica sunetului sau o carte despre iubire*. Iași: Editura TipoMoldova, 2024.

Dacă creația lui Eugen Doga este îndrăgită de un public numeros de toate genurile, înseamnă că ea conține ceva în sine care o face să devină familiară miilor de iubitori de muzică. Ce este acest ceva? Este ceea ce eu am numit în una din cărți (dedicând acestui fenomen un întreg capitol) *sancta simplicitas* – sfânta simplitate. Această expresie latină are la rădăcini o idee nespuse de profundă (de aceea, deseori nu este înțeleasă). Este vorba de simplitatea divină, care se întemeiază pe o însușire fundamentală a vieții, a spiritului omului, a sacrului, a eternului. Și această calitate este iubirea universală, este armonia comuniunii omului cu Întregul, cu Veșnicia, cu Energia cosmică, cu Dumnezeu, dacă e să vorbim în limbaj ecleziastic. Sufletul omului este simplu ca suflul, ca aerul, pe care îl respirăm. „Ce este viața? Clipa dintre două respirații”, zice un dicton. Iar cântul? Este și el, la rândul său, „aer” – „prelungirea respirației”. Muzica este vibrație aeriană-sonoră organizată după legile perfecțiunii, adică, este armonie. În muzică, se întâlnește în mod intim simplitatea sufletului cu simplitatea armoniei sunetului, ca element definitotiu al existenței. Căci totul este mișcare-vibrație, după cum zice știința. Iată de ce muzica cucerește, irezistibil, omul, fără a-i da vreo șansă de împotrivire.

Așa este muzica lui Eugen Doga – „simplă”, dar totodată profundă, cuceritoare, răpitoare. „De-aș avea și eu o floare / Mândră, dulce, răpitoare / ... / Cântând vesel și ușor / Șoptind șoapte de amor”, zice Eminescu. La fel zice și la fel „cântă” – parcă „vesel și ușor, șoptind șoapte de amor” – Eugen Doga, cel care a scris cele mai multe (circa 80) de creații muzicale dintre toți compozitorii pe versurile marelui poet și ale muzei sale, Veronica. „Viața este simplă, zice Doga. Ea constă din cinci-șase puncte care se manifestă în absolut toate sferele ei. Cea mai fru-

moasă, cea mai complicată și cea mai banală este viața. Aceasta este formula. Totul este atât de simplu, încât este enorm de complicat. Sunt întrebat: cum scriu muzică? Eu compun foarte încet, dar extraordinar de repede. Eu o compun foarte ușor, dar incredibil de greu”.² Astfel am revenit, prin cuvintele maestrului, la esența a ceea ce este *sancta simplicitas*.

„Eu compun ușor, dar greu...”, spune compozitorul. „Greu”, pentru că muzica izvorăște din adâncurile insondabile ale inconștientului. Dar, odată zămislită pe acel plan, ea țâșnește ca apa unui gheizer, autorului nerămânându-i decât s-o așeze repede pe portativ. „Și de odată – bang! Simt că a venit, e aici, plutește în aer! Îmi rămâne doar s-o aștern pe hârtie”, exclamă maestrul.³

Așa au fost create mai multe lucrări ale sale, după cum mi-a mărturisit. De exemplu, cântecul „Măicuța mea”, pe versurile lui Grigore Vieru, care răsună ca un adevărat recviem („Se uită nukul în ferești, măicuța mea / Și mă întreabă unde ești, măicuța mea”), a fost scris dintr-o răsufare, atunci când, intrând în casă, a gâsit pe pian versurile în cauză care nici până astăzi nu știe cum au apărut acolo. Momentul s-a dovedit a fi o coincidență cu vestea pe care tocmai o primise despre plecarea mamei sale la cele veșnice. Și cântecul a răsărit, „nu știu cum și nu știu de unde”, în câteva clipe, degetele așezându-se de la sine pe clapele respective ale pianului. Când ascuți acest cântec (în special, în interpretarea Anastasiei Lazariuc), cu greu își stăpânești lacrimile.

Acestea sun tainele creației. Acestea sunt tainele gândirii. Dar Eugen Doga se evidențiază nu doar prin gândirea sa muzi-

² Eugen Doga. *Compozitor, academician*. Chișinău: Editura Știința, 2007, p. 241

³ Luminița Dumbrăveanu. *Eugen Doga. Muzica este prima și ultima mea iubire*. Chișinău: Prut Internațional, 2017, p. 162.

cală, ci și prin acel tip de gândire care se numește reflexivă, cugetătoare. Prin această afirmație am ajuns la subiectul acestor rânduri, așezat ca titlu. Dar fără cele expuse până aici această gândire a lui Eugen Doga ar fi fost, poate, mai greu de înțeles – în esența ei, mă refer. Or, Eugen Doga nu este doar muzician, el este un veritabil gânditor.

În una din diminețile când am intrat în casa de pe strada Eminescu (*sic!*) ca să mă documentez cu referire la creația sa, unul din primele lucruri pe care mi le-a arătat a fost un caiet gros în care, în acea dimineață, scrisese ceva – niște rânduri-gânduri... Mi le-a citit, mărturisind că s-au adunat atâtea pagini, încât își dorește să apară sub formă de carte. Și cartea a apărut. „Viața mea așa cum a fost să fie”, se numește.⁴ „Anii de ucenicie”, „Anii de măiestrie” și „Dicționarul explicativ al lui Eugen Doga” – acestea sunt cele trei capitole mari ale cărții. Compozitorul descrie viața sa, cu toate pe care le-a avut, prin toate câte a trecut. Dar el înșiră nu doar evenimentele, nu doar amintirile pe care le-a păstrat memoria. Acestea sunt însoțite de reflecții, de idei, de gânduri meditative. „Lumea în care trăim”, „Forța divină a muzicii”, „Un drum acasă sau o zi din viață”, „Hipocrații mei”, „Inspirația”, „Cunoașterea”, „Darul sortii” – astfel sunt intitulate unele din subcapitolele cărții.

O latură specifică a gândirii lui Eugen Doga este aspectul ei aforistic. Or, Eugen Doga posedă acest stil de a formula ideile. Tocmai aici s-ar afla sâmburele cugetărilor sale, dar și al multor motive-intonajii (maestrul le numește „motivașe”) ale muzicii sale: scurt, dar cuprinzător și profund. De altfel, tocmai expresiile sale de acest caracter au alcătuit primul gen literar al compozitorului (de data aceasta, al gânditorului) Eugen Doga. Ele au

devenit cunoscute publicului prin inserarea lor în unele volume despre compozitor: *Eugen Doga. Compozitor, academician* (pregătit de Academia de Științe, 2007); *Eugen Doga: Muzica este prima și ultima mea iubire* (autoare Luminița Dumbrăveanu, 2017); *Евгений Дoga: Нeмyзыкaльнyе рoссыпи или вихревая спираль времени* (editată la Moscova, 2008). Fragmentele din aceste cărți la capitolul „Cugetările lui Eugen Doga”⁵ se intitulează astfel: „Doga despre Doga”; „Despre muzică, despre creație”; „Despre timp”; „Despre Dumnezeu”, „Despre Neam”; „Despre viață”; „Lume, lume...”; „În glumă despre lucruri serioase”...

În ultimul din aceste compartimente, izvorât din simțul umorului, căci și aceasta este o calitate a firii sale („Se pare că am simțul umorului încă de mic copil”, mărturisește compozitorul), întâlnim astfel de expresii: „Primul instrument la care am cântat au fost nervii bunicii”; „În sfârșit, i-am întrecut pe italieni, ei au numai un Verdi, iar noi avem mai mulți compozitori „verzi”; „Cel mai mult îmi plac bomboanele Moldoga”; „La întrebarea „Sunteți un geniu”, am răspuns: „Aș fi un geniu, dacă n-ar fi acest prefix „Eu” (Eu-geniu)”.

Acesta este Eugen Doga. Desigur, nu în totalitatea sa – poate doar în tonalitatea sa. Căci totalitatea unui mare artist nu poate fi cuprinsă, nu poate fi cunoscută până la capăt, nu poate fi pusă pe deplin în cărți. Ceea ce poate fi cuprins, însă, în profunzimea ființei sale și a talentului său, se produce în momentul comunicării intime cu muzica izvorâtă din această profunzime.

Așadar, să-l ascultăm pe Doga – în partiturile și în verbul textelor sale.

*Membru corespondent al AȘM Ion Gagim,
Maestru în Arte*

⁴ Chișinău: Editura Cartier, 2021.

⁵ Notate și selectate de Luminița Dumbrăveanu.

Academicianul Eugen Doga – o persoană perfecționistă, o comoară a Republicii Moldova

Eugen Doga este o legendă a artei muzicale din Moldova, dar și un fenomen al creației muzicale clasice mondiale, dar, în special, una din persoanele remarcabile ale artei moldave. Renumitul compozitor moldovean este autorul muzicii pentru mai multe filme artistice, documentare, al unor romane, cantate, piese instrumentale, autorul unei simfonii. Eugen Doga în întreaga sa activitate a abordat o gamă impesionantă de lucrări ca și compozitor. Academician, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei din 1992.

Compozitorul moldovean Eugen Doga s-a născut în prima zi de primăvară, la începutul sărbătorii Mărțișorului, 1 martie anul 1937, în familia lui Dumitru și Elizaveta Doga, în satul Mocra, raionul Râbnîța, Republica Moldova. Satul natal al lui Eugen Doga este așezat într-o vale prin care curge, aproape neștiut, un mic pârâu, iar colo, mi sus de sat, slăviții veșnici codri care au rămas ca o amintire vibrantă și încântătoare, pentru că acestea au fost primele descoperiri ale acestei lumi de un copil pasionat și sensibil. Și cine știe de unde izvorăște gândirea creatoare, poate odată cu acest prim contact cu natura, care neconținut se revigorează, ne surprinde și mereu ne adună la sânul său cu tot ce este viu și rațional.

Eugen Doga a avut o copilărie grea pe timp de război și foamete, iar tatăl său a plecat din viață în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. După absolvirea școlii din sat, fiind pasi-

onat de muzică, este admis la Școala de muzică „Ștefan Neaga” (1951–1955) din Chișinău. Studiile în domeniul artei muzicale le continuă la Colegiul muzical, la violoncel, unde l-a avut în calitate de profesor pe vestitul muzician italian Pablo Baccini, care l-a promovat pe tânărul muzician Eugen Doga în calitate de violoncelist la Orchestra de la Televiziune și Radiodifuziune încă în perioada anilor de studenție (1957–1962).

Din considerentele unor probleme motorii ale mâinii stângi și dificultăților de a face muzică la violoncel, academicianul Eugen Doga se orientează mai mult pe direcția de compoziție. Prima piesă compusă de muzician în anul 1957 a fost „Floare dalbă de livadă”, care a fost scrisă într-o zi pentru colega sa de la televiziune, soprana Maria Bieșu.

Perfecționarea studiilor muzicale sunt continuate la Institutul de Arte „Gavriil Muzicescu” din Chișinău (1960–1965), unde Eugen Doga absolveste facultatea de compoziție la clasa profesorului Solomon Lobel. A început activitatea pedagogică în calitate de profesor de muzică la Școala de muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău (1962–1967), având posibilitatea să pregătească tineri muzicieni. La vârsta de 30 de ani a devenit membru al colegiului redacțional și de repertoriu al Ministerului Culturii al Republicii Moldova, unde s-a implicat în elaborarea unor strategii și obiective în domeniul artei muzicale (1967–1972).

Domaniul în care se afirmă cu vigoare și care îi aduce notorietate internațională este arta componistică muzicală. În calitate de compozitor, Eugen Doga debutează în anul 1963 cu un cvartet de coarde, iar ulterior, pe măsura cuceririi altitudinii profesionale în domeniul muzicii, se impune prin diverse vocații și disponibilități. Este autor al unor lucrări valoroase în genul muzicii de estradă, de film. Pentru mine, de altfel, este impor-

tant faptul că Republica Moldova a dat personalități născute ca Sklifosofski, Kapița, chiar și Nicolae Milescu Spătarul, precum și alte personalități de o mare valoare națională.

Eugen Doga lucrează prodigios în domeniul muzicii de film, devenind unul dintre cei mai renumiți compozitori. A debutat la Studioul cinematografic Moldova-film în anul 1967, semnând muzica pentru comedia regizorului Gheorghe Vodă, „Se caută un paznic (Ivan Turbincă)”, cu regretatul Mihai Volontir în rolul principal. A scris muzică la peste 200 de filme: „Nunta la palat”, „Singur în fața dragostei”, „Zece ierni pe o vară”, „Explozie cu efect întârziat”, „Durata zilei”, „Casa pentru Serafim”, „Lăutarii”, „Patul lui Procust”, pentru 3 filme de excepție ale renumitului regisor Emil Loteanu: „O șatră urcă în cer”, „Gingașa și tandra mea fiară”, „Anna Pavlova”. Remarcabilul vals din filmul „Gingașa și tandra mea fiară” a fost scris de Eugen Doga. A contribuit la dezvoltarea filmului de animație din republică, realizând coloana sonoră a peliculelor „Capra cu trei ezi”, „Maria Mirabela”, serialul „Guguță” ș.a. A semnat muzica pentru spectacolele „Radu Ștefan întâiul și ultimul”, „Pe un picior de plai”, „Ce frumoasă este viața”, „Păsările tinereții noastre”, „Sfânta sfintelor”, baletul „Luceafărul”.

Compozitor, spirit inovator, intelectual de marcă apreciat, academicianul Eugen Doga este o figură de referință a lumii muzicale.

La Mulți Ani, Domnule Academician Eugen Doga!

*Academician Eva Gudumac,
Om Emerit*

O surpriză pentru maestrul Eugen DOGA

Această întâmplare a avut loc în anul 2007, atunci când am activat în funcția de vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei și coordonator al Secției de Științe Socioumaniste. La 27 februarie era preconizat un eveniment de o conotație deosebită pentru arealul cultural al Republicii Moldova – Conferința științifică „Academicianul și compozitorul Eugen Doga la 70 de ani”. Secția noastră era responsabilă de organizarea acestei manifestări importante în ajunul zilei de naștere a maestrului, precum și de pregătirea unui cadou-surpriză pentru omagiat. Însă ce fel de surpriză i-am fi putut oferi? Doar Eugen Doga, legenda muzicii mondiale, magician al sunetului și clasicul în viață, avea de toate – dragostea nemărginită a publicului, numeroase premii, titluri și distincții din diferite țări ale lumii, dar chiar și o mică planetă! Știam că undeva în Sistemul solar se mișcă pe orbita proprie un corp ceresc cu numele *Doga*. Totuși, surpriza rămânea pe seama noastră.

Cu câteva săptămâni înainte de evenimentul sus-numit, am adunat membrii Secției și am început să ne gândim. Au fost expuse propuneri diferite, dar, în final, cineva a sugerat ideea de a suplimenta cu versuri piesa muzicală „Omagiu”, dăruită de Eugen Doga Academiei de Științe a Moldovei la 14 iunie 2006 cu prilejul celei de-a 60-a aniversări a înființării primelor institute academice în țara noastră. Această melodie cu valoare imnică era deja intonată la sfârșitul fiecărei ședințe academice solemne. O muzică absolut minunată care te înnobila, te înălța și te mobiliza la noi realizări.

În primul rând, trebuia să căutăm un textier. Acesta a fost găsit destul de repede în persoana doctorului habilitat Dragos Vicol, cercetător la Institutul de Filologie. Inspirat de muzica maestrului, el a scris versurile dintr-o suflare, intitulându-și opera „Odă Academiei”. Marea realizare a textierului a fost refrenul care marca filosofia forului academic: *Nimic nu-i nou sub soare / Tot ce trăiește moare / Și doar ce-i sfânt să fie / O, Academie!* „Primul vers este un citat direct din Vechiul Testament: „Ceea ce a fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare. Dacă este vreun lucru despre care să se spună: „Iată ceva nou!”, aceasta a fost în vremurile străvechi, de dinaintea noastră. Versurile doi și trei accentuează spiritul Ecleziaștului, evocând nestatornicia lucrurilor pământești și trimitând, în același timp, la salutul călugărilor trapiști și la deviza mai multor ordine monahale: „Memento mori!” („Ține minte că vei muri!”, „Adu-ți aminte de moarte!”). Această evocare a priorității adevărului sacru față de deșărtăciunea profană nu este deloc inutilă în sânul corporației academice, mai ales a aripei ei umanistice, încercate cu regularitate de tentația conformismului. Astfel, acest refren „s-a prins organic” de melodia „Omagiu”, accentuându-i mesajul melodic solemn” (Silviu Andrieș-Tabac). Academia de Științe a Moldovei era numită „Cetatea de Lumină, de Har și Veșnicie”, iar știința – „sacru și nesfârșitul drum”. În una din strofe se invocau greutățile prin care trecea comunitatea academică în lupta sa pentru adevărul științific: *Valuri grele, înspumate / Clocoteau să te răpună / Ca minciuna, nedreptatea / Ele-n locul tău să pună / Cugetul ți-a dat putere / Biruință, legământ / Tu ești calea, adevărul / Tu ești viața pe pământ!*

După ce textul era finalizat, urmau a fi găsiți viitorii interpreți ai „Odei Academiei”. La chemarea noastră au răspuns doi admiratori ai creației lui Eugen Doga – studenții Dumitru Șlapac (voce) și Dmitri Luchianov (sunet). Într-o săptămână discul-surpriză a ajuns în Secție.

Iată că a sosit multășteptata zi. În holul Sălii Azurii a Academiei de Științe a fost organizată o expoziție de fotografii ale maestrului. Eugen Doga, ca întotdeauna, a fost practic „asaltat” de jurnaliști. Răspundea la întrebări cu zâmbetul pe buze. Evenimentul solemn a început cu înmânarea compozitorului-academician a celei mai înalte distincții a Academiei de Științe a Moldovei – Medalia „Dimitrie Cantemir”. Printre vorbitori s-au regăsit doctorul habilitat Ana-Maria Plamadeală, doctorul habilitat Vladimir Axionov, viitorii doctori habilitați Aurelian Danilă și Victor Ghilaș, doctorul Elfrida Coroliova, membrul corespondent al Academiei de Științe din Rusia Ilia Urilov și mulți alții.

Și iată că a venit timpul pentru surpriza noastră. În Sala Azurie a răsunat muzica fermecătoare a lui Eugen Doga, iar vocea puternică a tânărului bariton Dumitru Șlapac a intonat „O, Academie...” În același timp, pe un ecran mare au apărut diverse fotografii legate de activitatea Academiei de Științe a Moldovei. Faptul că Eugen Doga a fost surprins de surpriza noastră este puțin spus! La început a fost un șoc – cine a îndrăznit să scrie versuri pe muzica lui fără acordul autorului? Apoi, a fost cuprins de uimire – cine, totuși, îi interpretează „Omagiul”? Iar când melodia s-a încheiat și publicul din sală a început să-l aplaude în picioare, am anunțat despre cadoul-surpriză. Doar în acel moment omagiul nostru s-a relaxat și a început să zâmbească. Dragoș, Dumitru și Dmitri s-au apropiat

de prezidiu cu buchete de trandafiri și l-au felicitat din suflet pe maestru. Apoi s-au fotografiat împreună cu Eugen Doga.

Au trecut 15 ani. Multe s-au schimbat de atunci. Am părăsit postul de vicepreședinte și activez astăzi în cadrul Institutului Patrimoniului Cultural. Dumitru Șlapac a devenit antreprenor la Moscova, dar nu uită de activitatea concertistică. Dmitri Luchianov (Mitya Effterman) organizează festivaluri de muzică și dans în Grecia, Turcia, Bulgaria și alte țări. Dragoș Vicol a ocupat până nu demult postul de președinte al Consiliului Coordonator al Audiovizualului. Academia de Științe a Moldovei funcționează într-un alt format. Însă nimic nu s-a schimbat pentru iubitul nostru maestru – Eugen Doga la cei 88 de ani ai săi rămâne în plină forță creatoare. Continuă să creeze universul său sonor care emană lumină dumnezeiască și trezește în oameni cele mai sublime sentimente.

Cu multă bucurie și emoție, vreau să-l felicit cu ocazia acestei aniversări!

Membru corespondent al AȘM Mariana Șlapac

L-am cunoscut pe Maestrul Doga prin „Luceafărul”...

Când mă gândesc la Eugen Doga, mă fură amintirile... Prima cunoștință cu Maestrul – vestit în toată fosta URSS și eu – un dirijor începător în post de dirijor-secund al Orchestrei Simfonice a Filarmonicii din Moldova. Mi s-a propus să imprim Cantata Maestrului pentru cor și orchestră „Inima Veacului” (Capela Corală „Doina”). Necunoscând partitura, am studiat singur, dar în orice caz, nu eram cunoscut nici eu cu Maestrul, și nici el nu avea habar de mine.

Repetiții, imprimare și iată că am ajuns la ziua ședinței Consiliului artistic de primire a creațiilor noi imprimate. Când colo, îl văd pe Maestru șezând la masă, în comisie. Nu vă pot explica, ce frică am avut. Eu am imprimat creația cu proprie structură dramaturgică și e firesc că autorul are și el propria viziune în ceea ce privește dramaturgia. E mult mai îndrăzneț să imprimi creații ale autorilor care nu mai sunt în viață.

După ce a fost sonorizată Cantata, toți și-au întors privirile spre Maestru care a anunțat că interpretarea coincide absolut cu propria dramaturgie. Apoi m-a invitat acasă la un pahar de vorbă și de atunci am rămas prieteni. Fiind odată la el acasă, am văzut niște file cu note trecute de timp și l-am întrebat: „Ce e?” Mi-a răspuns că mai demult, cu circa 15 ani în urmă, a început să scrie baletul „Luceafărul”, dar înțelegând că nimeni nu este interesat de aceasta, a renunțat. Eu am insistat și în iunie 1983 am ajuns cu premiera la Chișinău, iar peste două săptămâni – la Teatrul „Bolșoi” din Moscova. Despre muzică e com-

plicat să povestești, lumea în sală plângea și la Chișinău, și la Teatrul „Bolșoi”. Aceeași istorie s-a repetat și în orașele Санкт-Petersburg, Kiev, Iaroslav.

O ramură deosebită aparține culegerilor de romanțe pe versuri de Mihai Eminescu.

Sunt nespus de fericit că le-am imprimat la timp, având-o ca solistă pe geniala Maria Bieșu. În Palatul Congreselor de la Kremlin am dirijat două serate de creație ale Maestrului. Sala de șase mii de spectatori a fost arhiplină în ambele seri.

Noi ne înțelegeam din timp, ca după spectacol, fiind obosiți și înfometați, să mergem la un restaurant. Nu ne reușea deloc, pentru că sute de spectatori îl așteptau pe Maestru, cerându-i autografe. La seratele de creație, când era anunțat renumitul vals „Gingașa și tandra mea fiară”, nici nu reușeam să ridic mâinile să dirijez, pentru că cei prezenți în sală aplaudau îndelung și numai atunci când apărea Eugen Doga se făcea liniște. Apoi aplauzele răsunau din nou și numai după ce Maestrul pleca din scenă, eu ridicam mâinile și dirijam. Când se termina valsul, se repeta aceeași istorie.

Noi – și eu, și Maestrul așa am fost educați – cuvântul sfânt *mamă* înseamnă nespus de mult pentru ambii. Într-o zi de vară eram acasă la mama, în satul meu natal Ostrița, județul Herța, Cernăuți. Stăteam de vorbă cu ea în ogradă, sub un nuc, când am observat că se oprește o mașină și pe poartă intră Maestrul, Grigore Vieru și Popescu-Gopo, care au venit la noi în ospetie. Bucuria mamei nu avea hotare. Nu vă imaginați, câtă fericire era în ochii ei. Am întins imediat mesele, s-au alăturat consătenii, s-a schimbat atmosfera... N-am să uit nicicând ochii fericiți ai mamei care mă aștepta toată viața, iar Maestrul știa și înțele-

gea totul perfect. A fost un cadou inedit de la Eugen Doga – așa ceva nu se uită.

Maestrul este esența spiritului neamului nostru și noi suntem fericiți că avem ocazia să ne aflăm alături de el în acest timp istoric. Eu mai visez la o premieră, la opera cu eroii principali Veronica Micle și Mihai Eminescu. Ar fi ceva nespus de profund în istoria dezvoltării artei noastre naționale. Am rămas foarte impresionat, când Maestrul mi-a făcut cunoștință cu muzica operei care, în mare parte, a fost deja scrisă. Rafinamentul muzicii, limba deosebită și mirosul armonic special, la apariția căruia ne dăm seama imediat cine este autorul, încântătoarele culori orchestrale care, îmbinându-se la fel ca și culorile naturii, ne permit să ne scufundăm în universul muzical cosmic, căruia îi aparține Maestrul Eugen Doga.

La mulți ani, dragă Maestre!

*Alexandru Samoilă,
Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei,
Maestru în aArte*

Contemporan cu Maestrul Eugen Doga *(medalion omagial)*

Pentru un editor și redactor de manuale este o mare provocare, un act de curaj civic, dar și o enormă responsabilitate să aștern niște gânduri într-un medalion omagial despre cavalerul *Ordinului Republicii*, maestrul academician Eugeniu DOGA, personalitate marcantă a culturii naționale din lumea muzicii, cetățean de onoare al Chișinăului, al Terrei, dar și al Cosmosului, cu recunoaștere astrală prin conferirea numelui dumnealui asteroidului nr. 10504 din sistemul nostru solar. Totuși, m-am încumetat.

Fiind student, apoi în calitate de angajat în munca de creație și redactare, am fost întotdeauna fascinat de originalitatea coloanelor sonore ale Maestrului Doga din filmele perioadei respective: „Se caută un paznic”, „Nunta la palat”, „Singur în fața dragostei”, „Zece ierni pentru o vară”, „Explozie cu efect întârziat”, „Durata zilei”, „Casă pentru Serafim”; „Crestături spre amintire”, „Mânia”, „Lăutarii”, „O șatră urcă spre cer”, „Dulcea și tandra mea fiară”, „Anna Pavlova” etc.

Iar inconfundabila muzică vocală și de cameră a maestrului, multe din piese devenite cu timpul șlagăre îndrăgite de publicul meloman de pe la noi, ne-a fost balsam pentru suflet și izvor de inspirație spirituală. Mai țin minte cu cât entuziasm, dar și cu o mulțime de întrebări nepoții mei admirau melodia și versurile celebrului cântec pentru copii „Moș Crăciun”.

Pentru prima dată drumurile noastre s-au intersectat în cadrul Secției de Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte

a Academiei de Științe a Moldovei. Aici, pe parcursul a peste 15 ani, în discuții private l-am cunoscut pe academicianul Eugen Doga ca personalitate cu un larg orizont cultural, care posedă în detalii nu numai domeniul componisticii și muzicii, este familiarizat profund cu istoria neamului românesc, cu tradițiile populare, folclorul, portul, limba, literatura și cultura românească, dar cunoaște în amănunte și patrimoniul cultural universal. Firea domoală, atitudinea binevoitoare te îmbie la un dialog interesant și captivant, ce descoperă noi și noi fațete intelectuale ale distinsului interlocutor.

Academicianul Eugen Doga este membru al Colegiului de redacție al „Enciclopediei Moldovei”. În această ipostază, a venit cu propuneri, sugestii valoroase care au generat o îmbunătățire substanțială a procesului de elaborare și editare a lucrărilor enciclopedice. Opera Maestrului Doga este piesa de rezistență cognitivă și suflul spiritual la compartimentele lucrărilor enciclopedice consacrate artei muzicale din spațiul românesc.

Ca om de creație și de cultură, în ședințele Secției și alte activități publice, manifestă profunzime în gândire și principialitate, luciditate, competență și discernământ în subiectele dezbătute, sugerează propuneri judicioase la obiect.

Cu mare atenție urmăresc activitatea magică a Maestrului Eugen Doga pe post de interpret de muzică în concerte, evoluând virtuos la claviatura pianului, atunci când rodul fanteziei muzicale și măiestria interpretativă se contopesc și ne fac să zburăm imaginar pe aripile sunetelor muzicale, călăuziți de note în lumea fantastică a portativului. Prin operele create, Domnia Sa, unul din compozitorii de seamă ai neamului românesc, ne duce faima în toată lumea, demonstrând că muzica nu are hotare, ea nu are nevoie de traducător și aparține culturii universale.

Inestimabila operă muzicală și multipla activitate a academicianului Eugeniu Doga servește pentru noi toți ca model de slujire Patriei, ne inspiră optimism în munca de creație și viața cotidiană, ne îndeamnă să fim mai buni în relațiile umane și mai înțelegători unii cu alții, ne cheamă să prețuim valorile emblematice naționale românești, care ne identifică ca neam.

Cu prilejul acestui popas aniversar intermediar festiv în halta vieții în drum spre suta de ani la început de Mărțișor, prin acest modest medalion literar, stimate maestre și coleg Eugen Doga, Vă spunem tradiționala urare „Vivat, Crescat, Floreat”, să trăiți mulți ani și toți sănătoși împreună cu cei dragi, fie ca muza inspirației să meargă la braț cu Dumneavoastră pe traseele necunoscutului în munca de cercetare și creație, să bucurați admiratorii talentului Dumneavoastră cu noi opere muzicale originale, dar și să aveți parte de realizarea tuturor viselor.

*Cu alese sentimente de înaltă prețuire,
Doctor habilitat Constantin Manolache*

Compozitorul Eugen DOGA pe portativ cinematografic

„... Îmi pare uneori că Eugen Doga aude muzica vremurilor de demult, străbătute cu pas hoinar de marii lăutari, creatorii folclorului moldovenesc. Fără să fie arhaic, căci tot ce este viu în artă nu poate fi arhaic, compozitorul continuă să trudească în laboratorul muncii și exercițiului său cotidian, unde experimentul cutezător și căutările neobosite zămislesc acel aliaj prețios de tandrețe și durere, de dragoste și ură, de vitejie și beatitudine, care este muzica lui Eugen Doga”¹. Aceste meditații ale cineastului Emil Loteanu, apărute după ani de fructuoasă colaborare cu compozitorul Eugen Doga la mai multe filme, „Lăutarii”, „Șatra urcă la cer”, „Dulcea și tandra mea fiară”, „Ana Pavlova”, pot servi drept moto al filmului său, dedicat compozitorului Eugen Doga, prieten întru suferințe, dar și la marile lor victorii obținute la cele mai prestigioase foruri cinematografice...

Menționăm că cineastul Emil Loteanu vine în filmul documentar, înfruntând realitatea cu aceleași instrumente ale poeticii, pe care le-a utilizat și în filmul de ficțiune.

Filmul „Eugen Doga” corespunde într-un tot al firii și stilului romantic al acestor doi artiști. Pelicula nu conține nicio aluzie la drama lor, la faptul că și Loteanu, și Doga au fost copiii nedoriți ai regimului totalitar, ambii fiind nevoiți să-și părăsească baștina și să se reafirme la curți străine (Moscova), același regim, dar mai loial cu veritabilele talente. Poate de aceea motivul dorului de baștină, de casa părintească izbucnește în

¹ Emil Loteanu. *Muzica inspirată de viață*. În: *Literatura și Arta*, 7 noiembrie, 1984.

toate componentele filmului. Regizorul face ca în canavaua dramaturgică acest sentiment să se declanșeze, ca un refren, de mai multe ori. E foarte sugestivă secvența cu sosirea artistului Eugen Doga la baștină. Aidoma unei păsări, el revine la cuibul parintesc în zbor.... cu elicopterul. Pe deasupra codrilor, apelor și câmpiilor, artistul zboară la Mocra lui dragă, la pragul părintesc, la copilărie, la mama. Prin intermediul acestor imagini, regizorul Emil Loteanu sugerează de după cadru ideea că sunetele născute aici, acasă, zvâcnesc mai întâi în adâncul inimii, și numai după aceea pe clape. Acasă... Aici întâlnirile sunt ca un ritual divin. Numai tata – ostașul Dumitru Doga – nu va veni niciodată la această întâlnire. El a căzut cu moarte de erou sub zidurile Budapestei în cel de-al Doilea Război Mondial...

După derularea acestor secvențe, de o profundă nostalgie, regizorul montează o imagine foarte sugestivă: compozitorul Eugen Doga urcă treptele Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, introducându-ne astfel în scena marelui miracol - nașterea baletului „Luceafărul” după poemul omonim al lui Mihai Eminescu. Iar acele multe trepte sunt zilele, nopțile, anii în șir, mulți ani, în care compozitorul s-a apropiat cu sfințenie, dar și cu o anumită teamă de universul absolutului, de opera fără egal a marelui Eminescu.

În cadru alternează secvențe expresive din momentele culminante ale spectacolului coregrafic „Luceafărul”. *Din off* artistul Emil Loteanu rostește un micromonolog de suflet, adresat autorului muzicii acestui spectacol: „Zece ani la rând te-ai zbuciumat, Eugen, să găsești în lumea infinită a sunetelor acea armonie divină, care ar izbuti să se egaleze cu marea muzică a cuvintelor poemului despre dragostea nebună, nemărginită și fidelă până la sacrificiu, poemul despre înfrângeri dureroase și

mari victorii. Sunetul și gestul... Care este taina contopirii lor? Cât e de dificil să depășești limitele ordinarului? Iar și iar de la început... Oare cine știe pe care treaptă a acelei blestemate spirale se naște marea minune – arta?” Astfel, regizorul Loteanu încearcă să treacă pragul de taină al universului de creație al artistului Eugen Doga.

Regizorul reia motivul casei părintești, pe cel al copilăriei, prin evenimentul sosirii mamei lui Eugen Doga la Moscova, la concertul de autor al fiului ei la Palatul Congreselor din Kremlin. Astfel, Emil Loteanu conferă refrenului, pe lângă funcția ideatică-expresivă, și un pretext sentimental în compoziția generală a filmului, amintind de un poem cinematografic. O continuare a acestui eveniment o găsim în amintirile compozitorului: „Aplauze, aplauze! Și numai mama în sală plânge. Alături de ea, întotdeauna mic, o întreb: „De ce plângi, mamă?” „Dacă ai ști...”, îmi răspunde, „cum mă doare sufletul și dacă ai ști cât de bucuroasă sunt că am ajuns până la această zi...” Bucuriile și suferințele mamei... Nu știu dacă este o muzică mai frumoasă decât vocea mamei. Încerc s-o pun pe note și atunci cântecul ei de leagan, pe care l-am uitat de mult, îl simt și îl aud cântat de Maria și Mirabela. Încerc să-i surprind în sunete pașii ei ușori și mereu grăbiți și, poate, anume atunci o văd alune când pe Cătălina, fata de vis și de basm a Luceafărului poeziei noastre. Ce izvor fantastic de melodii este memoria noastră...”²

Ca în toate filmele regizorului Emil Loteanu, și în acest film primatul aparține imaginii care, pe lângă imaginile documentare, mai conține și multe secvențe, adesea momente culminante, extrase din filmele sale de ficțiune („Șatra”, „Dulcea și

² Eugen Doga. Memoria – izvor de melodii. În: *Literatura și Arta*, 16 noiembrie 1984

tandra mea fiară”, „Maria, Mirabela”, „Luceafărul”) cu muzica lui Eugen Doga. De asemenea, imaginea filmică integrează și o serie de secvențe de cronică cinematografică: Eugen – elev la Școala de Muzică, E. Doga – compozitorul și poetul Grigore Vieru într-un moment de creație la partitura muzicală pentru filmul „Maria, Mirabela” ș.a.

Emil Loteanu a provocat, a generat și acea copleșitoare confesiune despre starea de mister și taină a actului de creație, a nașterii melodiei valsului din „Dulcea și tandra mea fiară” – o bijuterie muzicală, devenită celebră pe toate meridianele lumii.

Regizorul utilizează și cadre cinematografice din odiseea cosmonautică, pentru că, lucru știut, muzica compozitorului Doga a fost în cosmos cu un mesaj muzical al planetei noastre și a făcut ca pe îndepărtatele orbite să se zbată respirația Pământului. De la imaginile cosmice regizorul efectuează o trecere la secvența cu metafora păsării roșii (din filmul „Lăutarii”), ce își ia zborul spre ceruri – harul divin al artistului, care în aceste ambianțe sugestive obține dimensiunile infinitului. Regizorul Emil Loteanu, plasând prin montaj această metaforă din filmul de ficțiune în contextul realității, o orientează spre o comparație dintre cei doi mari artiști – compozitorul Eugen Doga și muzicantul Toma Alistar – drept arhetip al creatorului de frumos, sugerându-ne că pe ambii îi leagă aceeași miraculoasă pasăre roșie.

Cred că nu vom greși, reieșind din context, să afirmăm că această metaforă este comună și prietenului lui Eugen Doga – unui alt mare artist, Emil Loteanu, pe care în toată creația sa cinematografică l-a zbuciumat până la durere arta, frumosul și creatorul lor. Și pe bună dreptate, filmologul Grig Modorcea, contrariat că cineștii din România au neglijat anumite subiec-

te din domeniul artei, afirma: „Emil Loteanu rămâne singurul cineast de pe meleagurile noastre, care a fost fascinat de frumusețea coregrafică a corpului uman, cum a demonstrat și în „Luceafărul” (1986), precum și de frumusețea muzicii lăutărești căreia i-a închinat, pe lângă cele două episoade din „Lăutarii”, și faimosul „Șatra” (1975), inspirat din proza lui Maxim Gorki”³. Ca un bumerang, toate aceste obiecții se întorc, referindu-se și la compozitorul Eugen Doga, a cărui muzică a influențat imaginea acestor filme, ridicându-le la înălțimea unor veritabile simfonii audiovizuale.

Astfel, regizorul Emil Loteanu și-a atins scopul expus la nivel de concept în scenariul literar al filmului, în care menționa: „Sunetele sunt capabile să cuprindă o viață de om. Cântecul și baladele, lucrările simfonice, coloana muzicală a filmelor, semnate de Eugen Doga, au devenit paginile cele mai cunoscute ale biografiei lui. Spațiul muzicii compozitorului nostru, ce ne poate reîntoarce în copilărie ori înălța spre stele, făcându-ne să simțim sub picioare nu pur și simplu pământul, ci leagănul străbunilor, acest spațiu se suprapune perfect cu lumea în care trăim, o lume plină de neliniști, dar atât de frumoasă... Totuși, filmul regizorului Emil Loteanu, cum era și firesc, e mai mult despre muzica de film și, în special, despre muzica lui Eugen Doga compusă pentru filmele lui Loteanu, astfel rămânând în umbră o parte importantă din creația compozitorului.”

Anume despre această parte de creație a lui Eugen Doga doare să lanseze un film mult regretatul poet și cineast Anatol Codru, un pământean și prieten al compozitorului, care a reușit să-și expună chiar și ideea viitorului film, dar mai întâi întrebându-se pe sine: „Care sunt posibilitățile și modalitățile de

³ Grid Modorcea. *Dicționarul cinematografic al artelor românești*. București: Ed. TIBO, 2005, p. 30

a cuprinde „cinematografic” în parametrii unui tot audiovizual acea mare diversitate de genuri cultivate ani în șir de maestrul Doga? Artistul care „...vine dintr-o atingere a fulgerului cu Azurul la interferența dintre Mit și Veșnica Dramă a răstignirii noastre într-o naștere și înviere... El nu are închipuirea spațiului. El veșnic se aude: e un freamăt neîntrerupt de eternitate...”⁴.

Astfel, opera și activitatea Artistului, Omului și Cetățeanului Eugen Doga rămâne deschisă pentru noi filme într-o valorificarea patrimoniului nostru spiritual, într-o susținerea creației marilor artiști.

Dr. în studiul artelor Dumitru Olărescu

⁴ Anatol Codru. Freamăt neîntrerupt de eternitate. În: *Caiete de cultură*. Ediție specială a săptămânalului „Viața satului”, nr. 5, 1997.

1 martie 2024. Sărbătorirea Mărțișorului și a aniversării academicianului Eugen Doga la Academia de Științe a Moldovei. Acad. Ion Tighineanu și acad. Eugen Doga

24 ianuarie 2024. Acad. Mihai Cimpoi și acad. Eugen Doga

24 ianuarie 2024. Unirea Principatelor Române consemnată la AȘM.
Acad. Eugen Doga, acad. Mihai Cimpoi, mem. cor. Ion Hadârcă

11 noiembrie 2019, AȘM, Ziua Internațională a Științei pentru
Pace și Dezvoltare. Acad. Ion Tighineanu și acad. Eugen Doga

15 mai 2024. Acad. Eugen Doga și soția sa Natalia Doga. Adunarea
Generală a Academiei de Științe a Moldovei

1 martie 2024. Acad. Ion Tighineanu și acad. Eugen Doga

28 decembrie 2021. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Mem. cor. al AȘM Aurelian Danilă, acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu, acad. Mihai Cimpoi

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu cu un grup de studenți de la USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu și acad. Gheorghe Mustea

1 martie 2024. „Sărbătoarea Mărțișorului” în cadrul familiei academice. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu

28 decembrie 2021. AȘM. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Mem. cor. al AȘM Aurelian Danilă, acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu și mem. cor. Ion Hadârcă

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga și soprana Valentina Nafornița

1 martie 2024, AȘM. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu, Corul de Copii de la Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Chișinău

24 ianuarie 2024. Unirea Principatelor Române marcată la AȘM. Mem. cor. Ion Gagim și cartea editată

28 decembrie 2021. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu

28 decembrie 2021. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Mem. cor. al AȘM Aurelian Danilă, acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu și acad. Victor Moraru

1 martie 2024. „Sărbătoarea Mărțișorului” la AȘM. Acad. Eugen Doga și primarul de Cahul Nicolae Dandîș

24 ianuarie 2024. Unirea Principatelor Române marcată la AȘM. Acad. M. Cimpoi, acad. E. Doga, acad. I. Tighineanu, Doctor Honoris Causa C. Rusnac

24 ianuarie 2024. Acad. Eugen Doga și acad. Boris Gaina

28 decembrie 2021. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu, mem. cor. Aurelian Danilă

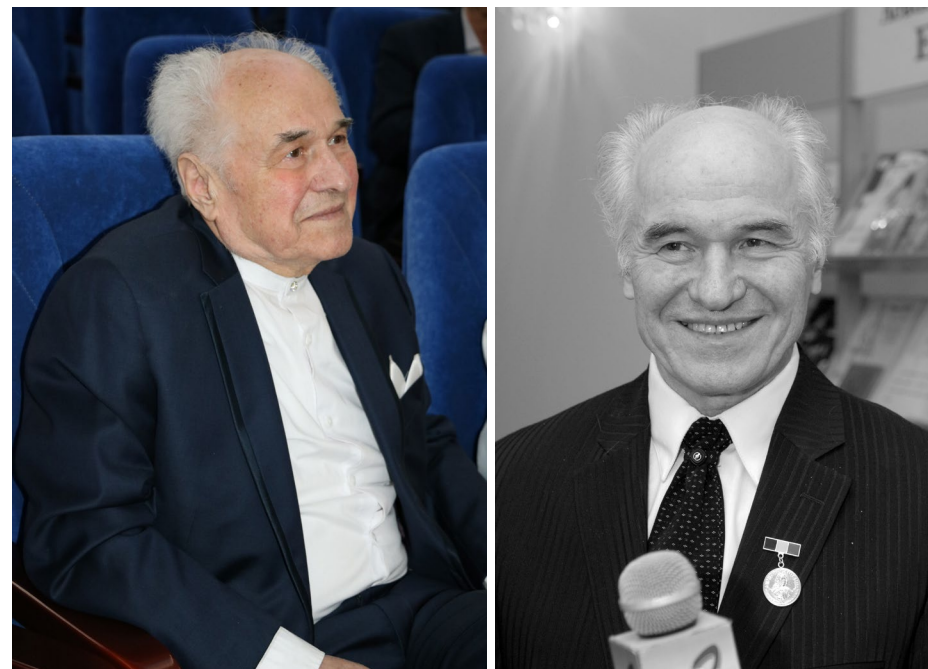
12 iunie 2021. Concert de Ziua AȘM la Sala cu Orgă din Chișinău: acad. Constantin Gaindric, acad. Eugen Doga, acad. Svetlana Cojocaru, acad. Mihai Cimpoi, acad. Ion Tighineanu, acad. Gheorghe Mustea, membru de onoare al AȘM Alexandru Samoilă

12 iunie 2021. Înmânarea însemnelor de membru de onoare al AȘM domnului Alexandru Samoilă

28 decembrie 2021. Lansarea cărții „Viața mea așa cum a fost să fie” la AȘM. Acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu

Academicianul Eugen Doga la AȘM: 15 mai 2024 și 27 februarie 2007

12 iunie 2021, Sala cu Orgă din Chișinău. Membrul de onoare al AȘM Alexandru Samoilă și acad. Eugen Doga

17 noiembrie 2023. Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei

12 iunie 2021, Sala cu Orgă din Chișinău. Înmânarea însemnelor de membru de onoare al AȘM domnului Alexandru Samoilă

1 martie 2024. Corul de Copii Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Chișinău, concert de Ziua Mărțișorului la AȘM

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga cu membrii comunității științifice

1 martie 2024. Corul de Copii Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Chișinău, concert de Ziua Mărțișorului la AȘM

30 august 2019. Sărbătoarea „Limba noastră cea română” la AȘM. Acad. Eugen Doga, mem. cor. Ion Geru, acad. Mitrofan Ciobanu

30 august 2019. Sărbătoarea „Limba noastră cea română”. Acad. Eugen Doga, mem. cor. Mariana Șlapac, Tudor Zbârnea, directorul MNAM

15 ianuarie 2024. Acad. Mihai Cimpoi, acad. Eugen Doga, Laureat al Diplomei AȘM „Ambasador al Culturii” și acad. Ion Tighineanu

31 august 2023. Sărbătoarea „Limba noastră cea română” la AȘM. Acad. Eugen Doga și primarul com. Dubrăveni, jud. Suceava, Ioan Pavăl

11 noiembrie 2019, AȘM, Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare. Acad. Eugen Doga cu elevii Liceului „Eugen Doga”

1 martie 2024. Nicolae Schițco, istoric, acad. Eugen Doga și acad. Ion Tighineanu

11 mai 2022. Mem. cor. Ion Hadârcă și acad. Eugen Doga la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

15 ianuarie 2024, AȘM. Acad. Ion Tighineanu, acad. Mihai Cimpoi și acad. Eugen Doga, laureați ai Diplomei AȘM „Ambasador al Culturii”

15 ianuarie 2024, Ziua Culturii Naționale la AȘM. Acad. Mihai Cimpoi, acad. Eugen Doga, acad. Ion Tighineanu, Secretarul de stat al Ministerului Culturii Andrei Chistol

12 iulie 2019. Adunarea Generală a AȘM. Membrii Prezidiului și acad. Eugen Doga

11 noiembrie 2018. Ziua Internațională a Științei la AȘM. Acad. Eugen Doga oferind autografe

1 martie 2024. „Sărbătoarea Mărțișorului” la AȘM

11 noiembrie 2019, AȘM, Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare. Acad. E. Doga, acad. I. Tighineanu, acad. M. Cimpoi

1 martie 2024. Acad. Eugen Doga oferind autografe

12 iulie 2019. Acad. Eugen Doga alături de membrii Adunării Generale a AȘM

15 mai 2024. Acad. Eugen Doga alături de membrii Adunării Generale a AȘM

15 ianuarie 2024. Ziua Culturii Naționale la AȘM

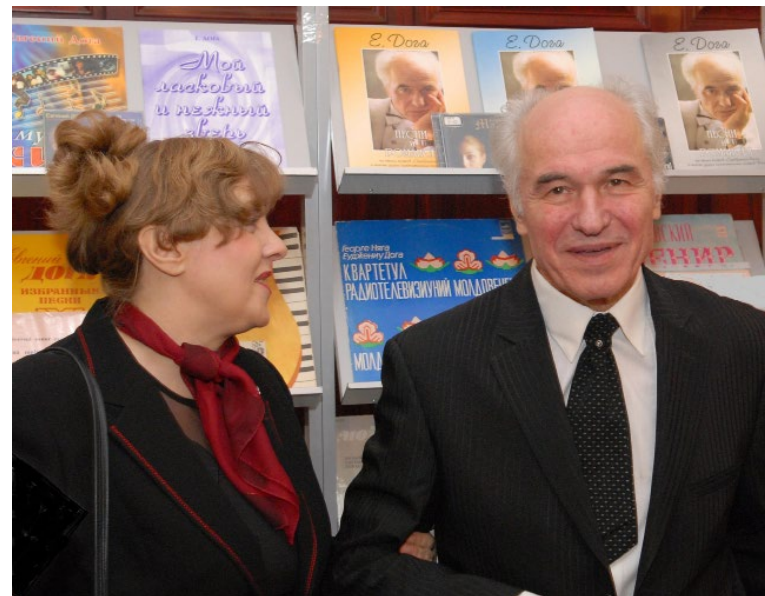
24 ianuarie 2024. Unirea Principatelor Române, marcată la AȘM

1 martie 2024. „Sărbătoarea Mărțișorului” și ziua de naștere a acad. Eugen Doga, marcate la AȘM

1 martie 2024. „Sărbătoarea Mărțișorului” și ziua de naștere a acad. Eugen Doga, marcate la AȘM

Compozitorul-academician Eugen Doga și vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei dr. hab. Mariana Șlapac, 2007.
Maestrul Eugen Doga alături de admiratorii săi Dumitru Șlapac (în stânga) și Dmitri Luchianov, 2007.

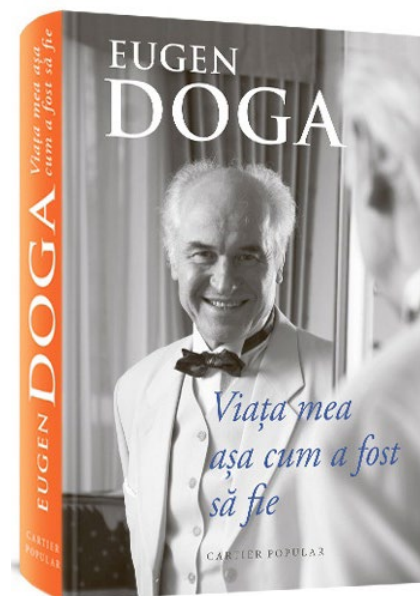
**Mărțișorul
compozitorului academician
Eugen DOGA**

**1 martie 2024
ora 14.00**

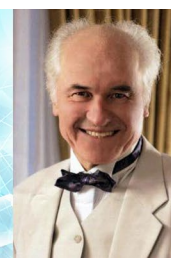
**Sala Azurie
Academia de Științe
a Moldovei
bd. Ștefan cel Mare
și Sfânt 1**

www.asm.md

12 Iunie - Ziua Academiei de Științe

- Prof. Randy SCHEKMAN - Laureat al Premiului Nobel
Lecție publică online: „Importanța științei fundamentale în descoperirile medicale”
- Maestru Eugen DOGA, membru titular al AȘM
Raport muzical online

**Academia de Științe este Casa Mare
a spiritului nostru național!**

**Academician Eugen DOGA, compozitor, Artist al Poporului,
deputat în primul Parlament al Republicii Moldova
1 martie 2024**

